

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jan Chudoba

Úvěr pro spotřebitele

Consumer credit

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Petr Liška, LL.M., Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 13. listopadu 2017

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Dále prohlašuji, že počet znaků vlastního textu diplomové práce včetně poznámek pod čarou činí 115 950.

V Praze dne 13. listopadu 2017

Jan Chudoba

Děkuji panu doc. JUDr. Petru Liškovi, LL.M., Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce,
za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování této práce.

Obsah

Úvod	1
Struktura, metodika a cíl práce	2
1 Vymezení pojmů a obecné pojednání o problematice	4
1.1 Úvěr	4
1.1.1 Smlouva o úvěru	5
1.2 Spotřebitel	6
1.2.1 Ochrana spotřebitele	7
1.2.2 Ochrana spotřebitele na finančním trhu	8
1.2.3 Spotřebitelský úvěr	9
2 Vývoj právní úpravy úvěru pro spotřebitele	10
2.1 Směrnice 87/102/EHS	10
2.1.1 Implementace směrnice 87/102/EHS	12
2.2 Směrnice CCD	13
2.2.1 Působnost směrnice CCD	14
2.2.2 Změny, které směrnice CCD přinesla	15
2.2.3 Mimosoudní řešení sporů ze spotřebitelského úvěru	17
2.2.4 Dozor v zákoně 145/2010	18
2.3 Směrnice MCD	19
2.3.1 Cílená harmonizace směrnice MCD	20
2.3.2 Předmět a působnost směrnice MCD	20
2.3.3 Obsah směrnice MCD	21
3 Současná úprava úvěru pro spotřebitele v českém právu	23
3.1 Obsah zákona o spotřebitelském úvěru	24
3.2 Působnost	25
3.2.1 Výjimky z působnosti	26

3.2.2	Omezení působnosti.....	27
3.3	Poskytovatel a zprostředkovatel spotřebitelského úvěru	29
3.3.1	Poskytovatel spotřebitelského úvěru.....	29
3.3.2	Nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru	31
3.3.3	Zprostředkovatel spotřebitelského úvěru	33
3.3.4	Registr	37
3.3.5	Personální předpoklady k provozování činnosti	38
3.4	Posuzování úvěruschopnosti spotřebitele	40
3.5	Roční procentní sazba nákladů	42
3.6	Dohled.....	45
3.7	Dopady novelizace na praxi.....	46
3.7.1	Snížení počtu nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů.....	47
3.7.2	Odborná způsobilost	47
3.7.3	Posuzování úvěruschopnosti žadatele.....	48
	Závěr	49
	Bibliografie a přehled literatury.....	50
	Monografie	50
	Odborné články.....	50
	Internetové zdroje	50
	Právní předpisy	51
	Judikatura.....	52
	Resumé	53
	Abstract.....	54
	Název diplomové práce v anglickém jazyce / Title in English	55
	Klíčová slova	55
	Keywords.....	55

Seznam použitých zkratek

Zákon o spotřebitelském úvěru – zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

Občanský zákoník – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon o obchodních korporacích – zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

RPSN – roční procentní sazba nákladů

Zákon o bankách – zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

Směrnice 87/102/EHS – směrnice Rady 87/102/EHS ze dne 22. prosince 1986 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru

Směrnice CCD – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008, o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Consumer Credit Directive)

Směrnice MCD – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014, o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 (Mortgage Credit Directive)

Zákon 145/2010 – zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, účinný do 30. listopadu 2016

Zákon 321/2001 – zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru

Zákon na ochranu spotřebitele – zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

Směrnice o nekalých obchodních praktikách – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách)

Zákon o živnostenském podnikání – zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon o finančním arbitrovi – zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

Úvod

Spotřebitelské úvěry leží na pomezí několika odvětví práva. Jejich právní úprava v sobě spojuje soukromoprávní prvky upravené občanským zákoníkem a veřejnoprávní úpravy ochrany spotřebitele a regulace poskytovatelů úvěrů, v současné době prohloubenou v úpravě nového zákona o spotřebitelském úvěru.

Spotřebitelské úvěry konkrétně jsou nástrojem financování běžných potřeb spotřebitelů na finančním trhu, slouží tedy k financování podnikatelských aktivit, typicky nákupu zboží. Jsou poskytovány bankou či jinou úvěrovou institucí obyvatelstvu.¹ Ke spotřebitelským úvěrům z hlediska práva musíme řadit i úvěry na financování bydlení, tedy hypoteční úvěry.

Poskytování spotřebitelských úvěrů je upraveno zejména zákonem o spotřebitelském úvěru, který nahradil zákon 145/2010 a subsidiárně občanským zákoníkem. Rekodifikací byla zpřísněna pravidla pro poskytovatele spotřebitelských úvěrů, a to jak z hlediska nároků na jednotlivé poskytovatele takových úvěrů a zároveň na pravidla postupování při poskytování spotřebitelských úvěrů spotřebitelům. Nová úprava z tohoto pohledu přináší kromě jiného narovnání konkurenčního prostředí mezi bankami a nebankovními poskytovateli spotřebitelských úvěrů, kdy banky musely už před účinností nové úpravy splňovat kritéria uložená jim zákonem o bankách a dalšími regulatorními předpisy, kdežto nebankovním poskytovatelem se mohla stát kterákoliv fyzická nebo právnická osoba s příslušným živnostenským oprávněním. Zpřísnění podmínek pro nebankovní poskytovatele spotřebitelských úvěrů přineslo zásadní změnu v jejich počtu. Před účinností zákona o spotřebitelském úvěru bylo nebankovních poskytovatelů přes šedesát tisíc², po účinnosti nového zákona získalo licenci k poskytování spotřebitelských úvěrů 104 subjektů.³

V souvislosti se změnami regulace poskytovatelů spotřebitelských úvěrů se mění také orgán dohledu. V době účinnosti staré právní úpravy byla primárním dozorovým orgánem Česká obchodní inspekce, s výjimkou dozoru nad činností subjektů, u nichž už dozor

---

¹¹ BAKEŠ, M., M. KARFÍKOVÁ, P. KOTÁB, H. MARKOVÁ a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 96. ISBN 978-80-7400-440-7.

² REDAKCE ČASOPISU KONKURNÍ NOVINY. Zákon o spotřebitelském úvěru významně zvýší ochranu spotřebitelů. *Konkursní noviny*. 2016, 2016(12), 16.

³ Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu [online]. 2017 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljersdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz

vykonávala Česká národní banka.⁴ Nový zákon o spotřebitelském úvěru sjednotil orgán dohledu, kterým je nově Česká národní banka pro všechny subjekty, které spotřebitelské úvěry poskytují či zprostředkovávají.

Nový zákon o spotřebitelském úvěru také rozšířil působnost této úpravy na úvěry poskytované za účelem financování bydlení, tedy úvěry hypoteční. Ty byly za staré právní úpravy z působnosti zákona vyňaty.⁵

Zákon o spotřebitelském úvěru je účinný od 1. prosince 2016, dopady nové právní úpravy jak na spotřebitele, tak na poskytovatele jsou tak již z části zřejmé. Důvody pro zpracování této diplomové práce jsou analýza právní úpravy spotřebitelských úvěrů z hlediska regulace subjektů vystupujících na trhu spotřebitelských úvěrů a zhodnocení dopadů nové právní úpravy na právní vztahy mezi spotřebiteli a poskytovateli spotřebitelských úvěrů a na celkovou situaci na trhu se spotřebitelskými úvěry.

Struktura, metodika a cíl práce

Od účinnosti nového zákona o spotřebitelském úvěru uplynulo několik měsíců a v praxi se objevilo nemálo aspektů, které musely být poskytovateli spotřebitelských úvěrů a státními orgány pověřenými regulací řešeny. Všechny dopady nové právní úpravy nelze samozřejmě ještě analyzovat, i vzhledem k tomu, že prakticky neexistuje judikatura k nové úpravě, a ani výkladová literatura nebyla ještě komplexně zpracována. Tato práce tak má za cíl popsat vývoj právní úpravy v oblasti spotřebitelských úvěrů se zaměřením na současnou právní úpravu, a dále označit a popsat praktické dopady nové úpravy spotřebitelských úvěrů na spotřebitele, poskytovatele spotřebitelských úvěrů a stát v roli dozorujícího orgánu.

První kapitola práce se věnuje vymezení pojmů potřebných pro analýzu problematiky, tedy úvěru, smlouvy o úvěru, spotřebitele a spotřebitelského úvěru jako takového, pozornost je věnována také právní úpravě a významu ochrany spotřebitele.

Druhá kapitola práce obsahuje analýzu vývoje evropské právní úpravy v oblasti spotřebitelských úvěrů, která má podobu směrnic, které tedy nejsou přímo aplikovatelné a české právo je transponuje, přičemž pozornost je věnována také předpisům, jimiž byla transpozice provedena.

---

⁴ § 44 odst. 1 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění účinném do 30. listopadu 2016.

⁵ § 2 odst. 1 zákona 145/2010.

Třetí kapitola obsahuje stěžejní část této práce. Je v ní analyzována současná právní úprava týkající se spotřebitelských úvěrů, zejména pak oblast regulatorní. Analýza je doplněna hodnocením vybraných aspektů právní úpravy spotřebitelských úvěrů, a to z pohledu autora i zainteresované veřejnosti.

1 Vymezení pojmů a obecné pojednání o problematice

1.1 Úvěr

Finanční právo definuje úvěr jako jeden z nástrojů, kterými je ovlivňováno množství peněz v oběhu, a proto je považován za objekt veřejného zájmu, který je nutné regulovat. Vztahy mezi subjekty jsou charakterizovány smluvní volností stran a rovným postavením subjektů, upraveny jsou zejména dispozitivními normami soukromého práva. Výjimkou z tohoto principu jsou vztahy upravující organizované poskytování úvěrů na finančním trhu, a to jak spotřebitelům, tak podnikatelům, jejichž úprava se sestává z kogentních právních norem typických pro veřejné právo, u úvěrů se jedná zejména o právo finanční. V tomto případě jsou subjekty v nerovném postavení, respektive věřitel je v tomto případě subjektem nadřazeným dlužníku.⁶

Občanské právo definuje úvěr jako ekonomickou kategorii, která vyjadřuje možnost subjektu, jenž disponuje dočasně volnými peněžními prostředky, poskytnout tyto subjektu, který jich má okamžitý nedostatek, a to za úplatu. Odměnou věřitele, nazývaného po rekodifikaci soukromého práva jako úvěrující, je úrok, který vyjadřuje cenu peněz za dočasné poskytnutí peněžních prostředků. Úrok hradí dlužník, respektive úvěrovaný. Peněžní prostředky jsou u úvěru poskytnuty na principu návratnosti, úvěrovaný je musí vrátit ve lhůtě stanovené v dohodnutých podmínkách.⁷

Úvěry lze dělit dle mnoha kritérií. Jiné členění nabízí účetní předpisy, předpisy bankovní regulace apod. Dle délky období se úvěry dělí na krátkodobé (se splatností do jednoho roku), střednědobé (se splatností ve lhůtě do 5 let) a dlouhodobé (se splatností nad 5 let). Dle subjektu, který úvěr poskytuje, se úvěry dělí na bankovní, obchodní, státní apod. Dle subjektu, který úvěr přijímá se úvěry dělí na podnikatelské, občanské, respektive spotřebitelské, a veřejné. Kritérií, podle kterých se úvěry dělí, bychom našli více, např. účel, zajištění, povaha transakce či technika poskytnutí a splácení úvěru.⁸

---

⁶ BAKEŠ, M., M. KARFÍKOVÁ, P. KOTÁB, H. MARKOVÁ a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 323. ISBN 978-80-7400-440-7.

⁷ RABAN, Přemysl a kol. *Občanské právo hmotné: Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014, s. 259. ISBN 978-80-87713-11-2.

⁸ BAKEŠ, M., M. KARFÍKOVÁ, P. KOTÁB, H. MARKOVÁ a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 324 - 325. ISBN 978-80-7400-440-7.

Občanský zákoník obsahuje úpravu úvěrů v části čtvrté, hlavě druhé, druhém dílu. Z hlediska systematiky je tak úvěr zařazen k výprose, výpůjčce, nájmu, pachtu, licenci a zejména zápůjčce. Zápůjčka je institutu úvěru nejbližší, a to ve formě zápůjčky peněžité. Rozdíl mezi těmito instituty je především v tom, že peněžitá zápůjčka je smlouvou reálnou, která vzniká až faktickým přenecháním věci (peněz) k užití druhé smluvní straně. Pokud by se věřitel pouze zavázal k tomu, že v budoucnu věc (peníze) předá dlužníku, jednalo by se o úvěr.⁹ Z uvedeného vyplývá, že smlouva o úvěru je smlouvou konsenzuální, která vzniká již ujednáním o jejím obsahu. Faktické poskytnutí peněžních prostředků úvěrovanému není pro její uzavření nezbytné.¹⁰

Dalším rozdílem mezi zápůjčkou peněz a úvěrem je odměna věřitele. Úvěr obsahuje odměnu věřitele v podobě úroků přímo v definičním ustanovení § 2395 občanského zákoníku. Naproti tomu zápůjčka peněz se považuje za bezúročnou, pokud si smluvní strany neujednají, že je úročena.¹¹

1.1.1 Smlouva o úvěru

Jak již bylo zmíněno výše, smlouva o úvěru má konsenzuální charakter a k jejímu uzavření dochází nabytím účinnosti přijetí nabídky, tedy postupem dle § 1740 a násl. občanského zákoníku. Smluvní strany smlouvy o úvěru se označují jako úvěrující (v postavení věřitele) a úvěrovaný (v postavení dlužníka).¹² Smluvní stranou smlouvy o úvěru může být právnická i fyzická osoba. Na obou stranách smlouvy o úvěru může nastat pluralita smluvních stran. Na straně úvěrovaného jde typicky o uzavření smlouvy o úvěru manželi, kteří jsou ze zákona zavázáni solidárně.¹³ Na straně úvěrujícího je příkladem úvěr poskytovaný více bankami v případech velkých úvěrů poskytovaných obchodním korporacím.¹⁴

Forma smlouvy o úvěru není zákonem stanovena, může být tedy písemná, ústní i konkludentní. V praxi však nejčastěji narazíme na smlouvy písemné.

---

⁹ RABAN, Přemysl a kol. *Občanské právo hmotné: Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2014, s. 257. ISBN 978-80-87713-11-2.

¹⁰ HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 704. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹¹ § 2392 odst. 1 občanského zákoníku.

¹² § 2395 občanského zákoníku.

¹³ § 713 odst. 2 občanského zákoníku.

¹⁴ HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 698. ISBN 978-80-7400-287-8.

Podstatné náležitosti smlouvy o úvěru jsou základní povinnosti smluvních stran stanovené § 2395 občanského zákoníku, tedy na straně jedné povinnost úvěrujícího poskytnout úvěrovanému na jeho požádání peněžní prostředky do určité částky a na straně druhé povinnost úvěrovaného poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky. Peněžní prostředky mohou být poskytnuty v hotovosti nebo také v bezhotovostní formě, tedy převodem peněžních prostředků v bezhotovostní formě z jednoho účtu na jiný. Úvěrující není de facto povinen poskytnout peněžní prostředky úvěrovanému, jeho povinností je rezervování peněžních prostředků pro úvěrovaného, díky kterému je úvěrovanému umožněno peněžní prostředky využít. Úroky musí být jako podstatná náležitost smlouvy o úvěru sjednány, výše úroků však sjednána být nemusí. V případě, že výše úroků není stanovena, bude úvěrovaný platit obvyklé úroky požadované za úvěry, které poskytují banky v místě bydliště nebo sídla úvěrovaného v době uzavření smlouvy o úvěru.¹⁵

Kromě podstatných náležitostí může smlouva o úvěru obsahovat i další ujednání. Jedná se zpravidla o ujednání o účelu, pro který je úvěr poskytován, ujednání o výši úroků a pravidlech úročení, ujednání o podmínkách čerpání úvěru, splácení úvěru, předčasného splacení úvěru, ujednání o poplatcích a dalších platbách, které může úvěrující vyžadovat od úvěrovaného kromě úroků, ujednání o sankcích pro případ prodlení či ujednání o zajištění úvěru.¹⁶

Pohledávky ze smlouvy o úvěru mohou být zajištěny pomocí všech zajišťovacích institutů specifikovaných v § 2010 a násl. občanského zákoníku. V praxi se však setkáme zejména se zajištěním zástavním právem¹⁷ nebo ručením.¹⁸

1.2 Spotřebitel

Význam pojmu spotřebitel se v průběhu času značně vyvíjel. Až do roku 2010 zahrnovala definice spotřebitele v zákoně na ochranu spotřebitele nejen osobu fyzickou, tedy koncepci, jakou známe dnes, ale i osobu právnickou, ve stejném postavení jako osobu fyzickou.¹⁹ Až transpozicí směrnice o nekalých obchodních praktikách zákonem č. 155/2010

---

¹⁵ HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 700-703. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ § 1309 až 1394 občanského zákoníku.

¹⁸ § 2018 až 2028 občanského zákoníku.

¹⁹ Viz § 2 odst. 1 písm. a) zákona na ochranu spotřebitele ve znění účinném do 31. července 2010: „§1 Pro účely tohoto zákona se rozumí: a) spotřebitelem fyzická nebo právnická osoba, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami,“

Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů, byla definice přizpůsobena evropskému právu a změněna tak, že spotřebitelem je nově dle zákona na ochranu spotřebitele fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.²⁰

Občanský zákoník tuto definici ještě zpřesnil a přidal podmínku, dle které fyzická osoba nejen jedná mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo samostatného výkonu povolání, ale zároveň jedná s podnikatelem, či s ním uzavírá smlouvu.²¹ Tato definice dle názoru autora vystihuje definici spotřebitele ze směrnice o nekalých obchodních praktikách přesněji, než definice v zákonu na ochranu spotřebitele, ze které bychom mohli jazykovým výkladem dovodit i to, že při jednání dvou fyzických osob mimo jejich podnikatelské, případně samostatné činnosti, se obě tyto fyzické osoby ocitají v postavení spotřebitele a je třeba na ně aplikovat předpisy upravující ochranu spotřebitele. Takový výklad by ovšem nenaplnoval záměr legislativců při kodifikaci ochrany spotřebitele.²²

1.2.1 Ochrana spotřebitele

Ochranu spotřebitele lze sledovat v historii už v římském právu. Například u smlouvy kupní bylo stanoveno, že cena za zboží musí být alespoň spravedlivá a dále, že prodávající ručí kupujícímu jak za vady faktické, tak za vady právní.²³ Ochrana slabší strany zvláště u kupních smluv se projevuje v průběhu středověku i novověku i v českých zemích, za příklad lze uvést rakouský živnostenský řád²⁴, který stanovil v zájmu ochrany spotřebitele kromě jiného povinnosti při označování provozoven, oceňování výrobků nebo zajištění hygieny a stanovil také nejružnější informační povinnosti u určitých druhů zboží.²⁵

---

²⁰ § 2 odst. 1 písm. a) zákona na ochranu spotřebitele.

²¹ Viz § 419 občanského zákoníku: „Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“

²² Viz recitál 8 směrnice o nekalých obchodních praktikách: „Tato směrnice přímo chrání ekonomické zájmy spotřebitele před nekalými obchodními praktikami vůči spotřebitelům. Tím také nepřímo chrání oprávněné podniky před soutěžiteli, kteří nedodrží pravidla této směrnice, a zaručuje korektní hospodářskou soutěž v oblastech jí koordinovaných.“

²³ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 252. ISBN 80-7179-031-1.

²⁴ ř.z. č. 227/1859, který byl po mnoha novelizacích převzat do právního řádu Československé republiky na základě zákona č. 11/1918 Sb.

²⁵ ZDRAŽIL, Miloš. *O ochraně spotřebitele*. Praha: Linde Praha, 2000, s. 8. ISBN 80-7201-240-1.

V moderním právním systému po roce 1989 byly základy práva ochrany spotřebitele položeny zejména zákony proti zkreslování hospodářské soutěže²⁶, zákonem o živnostenském podnikání a zákonem na ochranu spotřebitele.²⁷ Ústavní základ ochrany spotřebitele vyplývá zejména z Listiny základních práv a svobod, která říká, že každý má právo podnikat, ovšem pouze v rámci zákonem vymezených podmínek a podnikání nesmí být na újmu majetku či zdraví občanů nebo příznivého životního prostředí.²⁸

Obecně lze shrnout, že k tomu, aby mohl fungovat trh a celé tržní hospodářství, je třeba nejen regulatorních předpisů upravujících hospodářskou soutěž, nekalou konkurenci, kartelové dohody a další aspekty trhu v situacích, kdy na něm vystupují podnikatelé, u kterých se presumuje jistá odbornost v dané oblasti, ale také předpisů, které vytvoří dostatečnou ochranu těm účastníkům trhu, kteří nedisponují dostatečnou odborností a znalostmi tak, aby mohli kvalifikovaně odhadnout důsledky všech situací, tedy spotřebitelů.

1.2.2 Ochrana spotřebitele na finančním trhu

Finanční trh má z hlediska ochrany spotřebitele některé zvláštní prvky odlišné od jiných trhů, na kterých spotřebitel vystupuje. Tyto prvky ještě zvyšují nutnost ochrany spotřebitele na tomto trhu chránit a stanovit přísné podmínky pro podnikatele na tomto trhu vystupující. Značná část těchto podmínek není zavedena jen kvůli ochraně konkrétních spotřebitelů, ale vzhledem k provázanosti finančního trhu s ekonomikou jako celkem také jako ochrana ekonomiky před nepříznivými důsledky nekalého jednání podnikatelů – například poskytovatelů spotřebitelských úvěrů. Pokud by neexistovala regulace poskytování spotřebitelských úvěrů, důsledkem by mohlo být předlužení obyvatelstva a potenciální ohrožení ekonomické stability celého státu.

Za výše zmíněné prvky lze považovat zejména dlouhodobý charakter některých finančních produktů, u mnohých produktů vysoké závazky, které smlouvy o nich konstituují, a závažnost důsledků porušení těchto závazků, či nízkou frekvenci uzavírání smluv spotřebiteli na finančním trhu a s tím související ztíženou možností spotřebitele poučit se z případných chyb a postupovat v dalším jednání na trhu lépe.

---

²⁶ Tj. zákonem č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníkem a zákonem č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

²⁷ ZDRAŽIL, Miloš. *O ochraně spotřebitele*. Praha: Linde Praha, 2000, s. 10. ISBN 80-7201-240-1.

²⁸ čl. 26, odst. 1 a 2, čl. 35, odst. 3 a další zákona č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.

1.2.3 Spotřebitelský úvěr

Spotřebitelský úvěr je jedním z produktů často sjednávaných spotřebiteli na finančním trhu. Není samostatným smluvním typem definovaným občanským zákoníkem, jeho úprava je speciální, přičemž v současné době se nachází v zákoně o spotřebitelském úvěru, který s účinností od 1. prosince 2016 nahradil zákon 145/2010. V obecné rovině lze při definici spotřebitelského úvěru vycházet z § 1 zákona 145/2010, tedy říci, že spotřebitelským úvěrem se rozumí odložená platba, půjčka, úvěr nebo jiná obdobná finanční služba poskytovaná nebo přislíbená spotřebiteli věřitelem.

Základními definičními pojmy spotřebitelského úvěru jsou:

- a) poskytnutí financování buď aktivní ve formě poskytnutí peněžních prostředků v hotovostní nebo bezhotovostní formě, které mají být vráceny, nebo pasivní ve formě odložení, respektive rozložení plateb za věc nebo službu poskytnutou spotřebiteli;
- b) spotřebitel, jak je definován v zákonu o spotřebitelském úvěru; a
- c) věřitel, který v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu povolání nabízí nebo poskytuje spotřebitelský úvěr, přičemž není relevantní, zda tuto činnost provádí oprávněně či neoprávněně, viz dále.²⁹

Spotřebitel v postavení úvěrovaného potřebuje, z již výše zmíněných důvodů, nadstandardní ochranu. Z tohoto důvodu vzniklo celé právní odvětví týkající se spotřebitelského úvěru. Jeho nejvýznamnějším pramenem je zákon o spotřebitelském úvěru, nicméně normy spadající do této oblasti práva nalezneme i v jiných právních předpisech. Občanský zákoník stanoví některá pravidla chování v právních normách týkajících se jednotlivých smluvních typů (smlouva o úvěru, smlouva o zápůjčce atd.), dále stanoví pravidla ochrany spotřebitele v obecné úpravě spotřebitelských smluv v § 1810 a násl. Další součástí práva spotřebitelských úvěrů je nepochybně zákon na ochranu spotřebitele, který jej chrání zejména proti nekalým obchodním praktikám.

---

²⁹ WACHTLOVÁ, L. a J. SLANINA. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 3. ISBN 978-80-7400-118-5.

2 Vývoj právní úpravy úvěru pro spotřebitele

Evropské právo obsahuje řadu směrnic týkajících se ochrany spotřebitele, přičemž aplikace jedné směrnice zásadně nevylučuje aplikování ostatních. Spotřebitelským úvěrem konkrétně se jako první zabývala směrnice 87/102/EHS, která nabyla účinnosti dne 12. ledna 1987. Tato směrnice byla nahrazena směrnicí CCD s účinností ode dne 11. června 2010. Dalším evropským právním předpisem, který se přímo týká spotřebitelských úvěrů je směrnice MCD, která nabyla účinku dne 20. března 2014. Ostatní směrnice, které je možné na ochranu spotřebitele v postavení úvěrovaného aplikovat, jsou zejména:

- a) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu; a
- b) směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

Všechny výše zmíněné směrnice byly mnohokrát novelizovány a pravidla ochrany spotřebitelů na finančním trhu byla dále zpřesňována. Za příklad může sloužit Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/7/ES ze dne 16. února 1998, kterou se mění směrnice 87/102/EHS, kterou byl v evropského právního řádu ustaven jednotný vzorec sloužící k výpočtu roční procentní sazby nákladů (RPSN), viz níže.

2.1 Směrnice 87/102/EHS

Směrnice 87/102/EHS byla přijata zejména z důvodu rozdílnosti právních úprav jednotlivých členských států v oblasti spotřebitelských úvěrů a nutnosti sjednotit podmínky pro poskytování spotřebitelských úvěrů napříč členskými státy. Tyto rozdíly ovlivňovaly volný pohyb zboží a služeb, které mohli spotřebitelé na základě úvěru získat, a tedy v konečném důsledku ovlivňovaly fungování společného trhu jako celku.³⁰

Směrnice stanovila základní podmínky pro poskytování spotřebitelských úvěrů, například:

- a) povinnost kromě úrokové míry uvádět i údaj o roční sazbě v procentech, a to ve formě názorného příkladu;³¹
- b) povinnost uzavírat smlouvy o spotřebitelském úvěru v písemné formě;³²

---

³⁰ Viz recitály směrnice 87/102/EHS.

³¹ Čl. 3 směrnice 87/102/EHS.

³² Čl. 4 směrnice 87/102/EHS.

- c) podstatné náležitosti smlouvy stanovené již směrnicí, a to:
  - a. údaj o roční sazbě v procentech; a
  - b. podmínky, za kterých je možné změnit roční sazbu v procentech.³³
- d) orientační seznam dalších podstatných náležitostí smlouvy;³⁴ a
- e) informační povinnosti pro jednotlivé typy spotřebitelských úvěrů.³⁵

Kromě těchto základních podmínek zavedla směrnice také právo spotřebitele na předčasné splacení úvěru a spravedlivé snížení celkových nákladů úvěru v případě předčasného splacení.

Členským státům směrnice 87/102/EHS uložila povinnost zajistit kontrolu poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů a také povinnost zřídit orgány příslušné k přijímání stížností týkajících se smluv o spotřebitelském úvěru nebo úvěrových podmínek a k poskytování informací nebo rad o těchto smlouvách a podmínkách spotřebitelům.³⁶

Směrnice 87/102/EHS byla ještě dále novelizována, nejzásadněji směrnicí Evropského parlamentu a Rady 98/7/ES ze dne 16. února 1998, kterou se mění směrnice 87/102/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru, která stanovila vzorec pro výpočet roční procentní sazby nákladů (RPSN), viz níže.

Povinnost implementovat obsah směrnice 87/102/EHS byla článkem 15 založena na principu tzv. minimální harmonizace. Členské státy byly povinny zavést do svého právního řádku minimální standardy ochrany spotřebitele zakotvené v této směrnici, zároveň jim však bylo umožněno ponechat si, případně i přijmou novou, úpravu, která garantovala vyšší standardy ochrany spotřebitele než ty vyžadované unijním zákonodárcem. Tento princip harmonizace právních řádů sice pomohl naplnit ty cíle směrnice 87/102/EHS, které mají za úkol chránit spotřebitele, nicméně cíle stanovené pro odstranění omezení volného trhu se – kromě jiných – z tohoto důvodu nedařilo plnit dle očekávání.³⁷ Čeští legislativci se rozhodli nepřijímat vyšší standardy ochrany spotřebitele a splnili pouze minimální kritéria stanovená směrnicí 87/102/EHS.

---

³³ Tamtéž.

³⁴ Příloha směrnice 87/102/EHS.

³⁵ Čl. 6 a 7 směrnice 87/102/EHS.

³⁶ Čl. 12 odst. 1 směrnice 87/102/EHS.

³⁷ VACEK, Lukáš. Režim maximální harmonizace a jeho důsledky při transpozici směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru. *Jurisprudence*. Wolters Kluwer, 2010, 2010(7), 34.

2.1.1 Implementace směrnice 87/102/EHS

Do českého právního řádu byla směrnice 87/102/EHS implementována zákonem 321/2001, který prakticky převzal znění směrnice v její novelizované podobě – tedy včetně způsobu výpočtu RPSN. Spotřebitelský úvěr byl v zákoně 321/2001 vymezen jako „*poskytnutí peněžních prostředků nebo odložená platba, například ve formě úvěru, půjčky nebo koupě najaté věci, za které je spotřebitel povinen platit*“.³⁸ Výčet forem byl pouze demonstrativní, jak potvrdila i judikatura.³⁹ Z působnosti zákona byly vyloučeny některé úvěry, které by jinak pojmově spadaly do definice spotřebitelského úvěru, konkrétně:

- a) spotřebitelské úvěry na koupi, výstavbu, opravu nebo údržbu nemovitosti;
- b) nájemní smlouvy, které nezaručují po určité době převod vlastnického práva k pronajaté věci;⁴⁰
- c) půjčky bez úroku a jakéhokoliv poplatku;
- d) spotřebitelské úvěry na částku nižší než 5.000 Kč nebo vyšší než 800.000 Kč;
- e) spotřebitelské úvěry, jejichž splatnost nepřesahuje tři měsíce nebo jsou splatné v nejvýše čtyřech splátkách ve lhůtě ne delší než dvanáct měsíců; a
- f) spotřebitelské úvěry na průběžné poskytování služeb, za které spotřebitel může platit v průběhu jejich poskytování formou splátek.⁴¹

Oblastí, ve které směrnice 87/102/EHS nestanovila přímý návod k vnitrostátní úpravě byly sankce za porušení povinností poskytovatele nebo zprostředkovatele stanovených v § 4 zákona 321/2001. Tyto byly v zákoně nastaveny velmi přísně, v souladu s požadavkem směrnice 87/102/EHS na co nejvyšší ochranu spotřebitele stanoveným v její preambuli. § 6 zákona 321/2001 stanovil, že: „*Nesplňuje-li smlouva o poskytnutí spotřebitelského úvěru*

---

³⁸ § 2 písm. a) zákona 321/2001.

³⁹ Např. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. září 2005, čj. 10 Ca 5/2004-27, uveřejněný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 821/2006 Sb. NSS, který stanoví, že „*Leasingová smlouva je jednou z forem poskytnutí spotřebitelského úvěru ve smyslu § 2 písm. a) zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb. Její součástí tak musí být údaj o roční procentní sazbě nákladů na spotřebitelský úvěr [§ 4 odst. 2 písm. a) citovaného zákona]*.“

⁴⁰ Jedná se o smlouvy o takzvaném operativním leasingu. Rozdíl mezi operativním a finančním leasingem – u kterého je naopak konečný převod vlastnického práva k předmětu leasingu cílem smlouvy. Rozdíl mezi finančním a operativním leasingem stanovil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 27. listopadu 2003, sp. zn. 30 Cdo 2033/2002.

⁴¹ § 1 odst. 2 zákona 321/2001.

náležitosti uvedené v § 4, pokládá se spotřebitelský úvěr za úvěr úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, uveřejněné pro příslušné období Českou národní bankou; ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr se stávají neplatnými, to vše s účinností ode dne, kdy spotřebitel tuto skutečnost uplatní u věřitele.“⁴² O tomto druhu sankce viz níže.

Orgánem pověřeným dozorem nad dodržováním podmínek stanovených zákonem 321/2001 byla stanovena Česká obchodní inspekce.⁴³ Zákonomárci dali přednost České obchodní inspekci proto, že je dozorovým orgánem s nejširší působností v oblasti ochrany spotřebitele a ochrana hospodářských zájmů spotřebitele byla vyhodnocena jako nejdůležitější z priorit při výkonu dozоровé činnosti nad tímto zákonem.⁴⁴

2.2 Směrnice CCD

Jak již bylo uvedeno výše, směrnice 87/102/EHS stanovila určité cíle, jejichž naplnění nebylo dosaženo k dostatečné spokojenosti Komise, která tak již v září 2002 předložila Evropskému parlamentu návrh směrnice CCD. Tento první návrh nové směrnice byl ovšem parlamentem odmítnut.⁴⁵ Na základě připomínek Parlamentu byl návrh značně přepracován. Příkladem může být centrální databáze spotřebitelů a ručitelů v prodlení. Původní návrh stanovoval v čl. 8 odst. 1 povinnost členského státu vytvořit databázi, do které se budou zapisovat dlužníci v prodlení⁴⁶ a povinnost věřitelů prověřovat žadatele o spotřebitelský úvěr v těchto databázích.⁴⁷ Směrnice CCD také obsahuje ustanovení týkající se databází dlužníků

---

⁴² § 6 zákona 321/2001.

⁴³ § 13 zákona 321/2001.

⁴⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb. [online]. 2001 [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=28780>

⁴⁵ DRAFT REPORT on the proposal for a European Parliament and Council directive on the harmonisation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning credit for consumers (COM(2002) 443 – C5-0420/2002 – 2002/0222 (COD)) [online]. 2003 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A5-2003-0310+0+DOC+PDF+V0//EN>

⁴⁶ V České republice existují databáze SOLUS, Bankovní registr klientských informací a Nebankovní registr klientských informací, které slouží k posuzování schopnosti splácení u žadatelů o úvěry.

⁴⁷ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the harmonisation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning credit for consumers (COM(2002) 443 final — 2002/0222(COD)). In: EUR-Lex [online]. 2002 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z:

v prodlení v sekci o posuzování úvěruschopnosti spotřebitele, nicméně nestanoví imperativně povinnost zřizování takových databází, pouze možnost vyhledávání v nich, pokud je to nezbytné.⁴⁸ Přepracovaný návrh byl přijat jako směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008, o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Consumer Credit Directive).

U směrnice CCD byl změněn princip transpozice na princip maximální harmonizace. Ten znamená, že v oblastech harmonizovaných příslušnou směrnicí se členské státy nemohou od úpravy stanovené směrnicí odchýlit žádným způsobem.⁴⁹ Evropský soudní dvůr ve věci týkající se směrnice č. 2005/29⁵⁰, o nekalých obchodních praktikách, judikoval, že: „*Zákon totiž nejdříve stanoví zásadu zákazu vázaných nabídek, ačkoli takové praktiky nejsou uvedeny v příloze I směrnice č. 2005/29. Přitom je zřejmé, že tato příloha taxativně vyjmenovává obchodní praktiky, které jsou jako jediné zakázány za všech okolností a které tudíž není třeba posuzovat v jednotlivých případech. Směrnice tak brání tomu, aby bylo možné obecným a preventivním způsobem a bez ohledu na jakékoli ověření jejich nekalé povahy s ohledem na stanovená kritéria zakázat vázané nabídky. Brání tomu i obsah čl. 4 směrnice č. 2005/29, který členským státům výslovně zakazuje zachovávat nebo přijímat více omezující vnitrostátní opatření, i když taková opatření směřují k dosažení vyšší ochrany spotřebitele.*“⁵¹

2.2.1 Působnost směrnice CCD

Působnost směrnice CCD je vymezena pozitivně tak, že se směrnice vztahuje na úvěrové smlouvy⁵², které jsou směrnicí definovány jako smlouvy, na jejichž základě věřitel poskytuje nebo slibuje poskytnout spotřebiteli úvěr ve formě odložené platby, půjčky nebo jiné podobné finanční služby, s výjimkou smluv o průběžném poskytování služeb nebo dodávání zboží stejného druhu, kdy spotřebitel za tyto služby nebo zboží po dobu jejich poskytování nebo

---

[http://eur-lex.europa.eu/legal-](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.CE.2002.331.01.0200.01.ENG&toc=OJ:C:2002:331E:TOC)

[content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.CE.2002.331.01.0200.01.ENG&toc=OJ:C:2002:331E:TOC](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.CE.2002.331.01.0200.01.ENG&toc=OJ:C:2002:331E:TOC)

⁴⁸ Viz čl. 8 odst. 1 směrnice CCD.

⁴⁹ Viz recitály 9 a 10 směrnice CCD.

⁵⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004.

⁵¹ Viz rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 23. dubna 2009 ve spojených věcech C-261/07 a C-299/07 – VTB-VAB NV v. Total Belgium NV a Galatea BVBA v. Sanoma Magazines Belgium NV.

⁵² Čl. 2 odst. 1 směrnice CCD.

dodávání platí ve splátkách.⁵³ Stejně jako směrnice 87/102/EHS obsahuje směrnice CCD také negativní vymezení své působnosti a stanoví tedy určité druhy smluv, které by pojmově spadaly do definice spotřebitelského úvěru dle směrnice CCD, sama směrnice je však ze své působnosti vylučuje. Jedná se v první řadě o úvěrové smlouvy zajištěné hypotékou nebo jiným srovnatelným zajištěním na nemovitý majetek a úvěrové smlouvy, jejichž účelem je nabytí nebo zachování vlastnických práv k nemovitosti.⁵⁴ Tuto úpravu zákon 145/2010 nepřevzal zcela, neboť tuzemští legislativci se rozhodli v zájmu vyšší ochrany spotřebitele tyto dvě podmínky uplatňovat kumulativně a z působnosti zákona 145/2010 vyloučit jen takové úvěry, které jsou poskytnuté pro účely bydlení, pohledávka z nich je zajištěna zástavním právem k nemovitosti a jejichž účel spadá do jednoho z bodů v zákoně taxativně vyjmenovaných.⁵⁵

Směrnice CCD zachovala vyloučení operativního leasingu ze své působnosti, stejně jako úvěrových smluv bezúročných a úvěrových smluv na celkovou výši úvěru nižší než 200 EUR. Maximální výše úvěru, na kterou se směrnice ještě vztahuje byla zvýšena na 75.000 EUR. Tuto část vymezení působnosti směrnice CCD zákon 145/2010 převzal.⁵⁶

2.2.2 Změny, které směrnice CCD přinesla

Směrnice CCD přinesla mnoho změn týkajících se ochrany spotřebitele oproti předchozí úpravě směrnicí 87/102/EHS. Nejvýznamnější změny jsou popsány v následujícím textu.

Za účelem maximálního sjednocení právních úprav a také za účelem ochrany spotřebitele při rozhodování, zda uzavřít či neuzavřít smlouvu o spotřebitelském úvěru, stanoví směrnice CCD povinnost věřitele poskytnout v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy o úvěru spotřebiteli takzvané Předmluvní informace. Jejich obsahem jsou v první řadě parametry úvěru – celková výše úvěru, úroková míra, RPSN, výše a počet splátek atd., dále identifikace věřitele a práva spotřebitele vůči věřiteli. Vzor formuláře pro předávání předmluvních informací tvoří přílohu směrnice CCD.⁵⁷

Další novou povinností věřitele dle směrnice CCD je povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele. Cílem této úpravy je chránit spotřebitele před neschopností splácet a předcházet jeho insolvenční, která vyvolává nejen sociální, ale také ekonomické dopady, a to

---

⁵³ Čl. 3 písm. c) směrnice CCD.

⁵⁴ Čl. 2 odst. 2 písm. a) a b) směrnice CCD.

⁵⁵ § 2 písm. a) zákona 145/2010.

⁵⁶ § 2 písm. b) až k) zákona 145/2010.

⁵⁷ Čl. 5 směrnice CCD.

nejen pro spotřebitele samotného, ale i pro jeho rodinu, potažmo i stát ve chvíli, kdy spotřebitel a osoby na něm závislé spadnou do veřejné sociální sítě, naruší se jejich rodinné a sociální vazby, což vede k dalším nákladům na straně státu při řešení těchto situací. Úprava však nechrání jen spotřebitele, ale i věřitele samotné, neboť odborné posouzení úvěruschopnosti spotřebitele při žádosti o další úvěr snižuje riziko těch věřitelů, kteří témuž spotřebiteli poskytl úvěry či jiné služby již dříve i toho věřitele, který by bez důkladného prověření úvěruschopnosti spotřebitele poskytl další úvěr již předluženému spotřebiteli.⁵⁸

Právo spotřebitele odstoupit od smlouvy o spotřebitelském úvěru ve lhůtě 14 dnů bez uvedení důvodu⁵⁹ bylo do směrnice CCD převzato z právních řádů některých členských států Unie, zejména z francouzského práva. Obdobná možnost odstoupení byla v evropském právu již známá před přijetím směrnice CCD, a to ve směrnici o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku.⁶⁰ Tato úprava znamená významný posun v oblasti ochrany spotřebitele, kdy plní zejména dva základní účely. Umožňuje spotřebiteli přehodnotit rozhodnutí o nutnosti a účelnosti využití spotřebitelského úvěru a dává mu možnost nahradit sjednaný nevýhodný úvěr úvěrem výhodnějším.⁶¹

Směrnice CCD nově stanovila právo spotřebitele na předčasné splacení spotřebitelského úvěru, stanovila limity poplatků, které může poskytovatel spotřebiteli za předčasné splacení naúčtovat a taxativně vymezil situace, u kterých jsou sankce za předčasné splacení zcela vyloučeny.⁶² Právo na předčasné splacení spotřebitelského úvěru a na snížení plateb se spotřebitelským úvěrem souvisejících bylo obsaženo již v zákoně 321/2001.⁶³ Nové limity stanovené směrnicí však podstatně snížily náklady spotřebitele při předčasném splacení úvěru. I renomované banky požadovaly před přijetím zákona 145/2010 poplatky za předčasné splacení ve výši čtyř až pět procent z předčasně splácené částky, nově byl limit nastaven na maximálně jedno procento. Důsledkem nové úpravy byl rozmach nabídky věřitelů v oblasti refinancování spotřebitelských úvěrů, a tedy v konečném důsledku zlepšení podmínek na trhu pro

---

⁵⁸ WACHTLOVÁ, L. a J. SLANINA. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 99. ISBN 978-80-7400-118-5.

⁵⁹ Viz čl. 14 směrnice CCD.

⁶⁰ Čl. 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku.

⁶¹ WACHTLOVÁ, L. a J. SLANINA. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 131. ISBN 978-80-7400-118-5.

⁶² Viz čl. 16 směrnice CCD.

⁶³ § 11 zákona 321/2001.

spotřebitele, kteří mohli využít výhodnější nabídku úvěru, aniž by se vystavovali riziku vysokých sankcí ze strany svého stávajícího věřitele.

V neposlední řadě, již směrnice CCD obsahovala povinnost členských států zajistit, aby „věřitelé podléhali dohledu vykonávanému subjektem nebo orgánem nezávislým na finančních institucích, nebo aby byli regulováni.“⁶⁴ Cílem unijního zákonodárce při stanovování této povinnosti byla bezpochyby regulace zejména nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, protože banky, spořitelní družstva a jim podobné subjekty jsou již dostatečně regulována v rámci ostatních činností jejich podnikání. Nebankovním poskytovatelům spotřebitelských úvěrů však i po účinnosti zákona 145/2010 stačilo být držitelem živnostenského oprávnění pro živnost „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelských úvěrů“ a jejich regulace prakticky neexistovala, což způsobovalo řadu problémů. Aktuální tuzemská úprava zákonem o spotřebitelském úvěru již obsahuje povinnost nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů získat oprávnění k činnosti od České národní banky.⁶⁵

2.2.3 Mimosoudní řešení sporů ze spotřebitelského úvěru

V zájmu dalšího zvýšení ochrany spotřebitele ustanovila směrnice CCD povinnost pro členské státy zajistit zavedení vhodných a účinných postupů pro mimosoudní řešení spotřebitelských sporů v souvislosti s úvěrovými smlouvami, případně zajistit rozšíření pravomocí stávajících orgánů na spory ze spotřebitelských úvěrů.⁶⁶ Evropský zákonodárce měl při stanovování této povinnosti za to, že částky, o které se ve spotřebitelských sporech jedná, jsou často nízké a náročnost, délka a nákladnost standardního soudního sporu by proto mohla převážit nad zájmem spotřebitele o napravení protiprávní situace, což by ohrožovalo smysl jeho ochrany.⁶⁷ Zavedení mimosoudní formy řešení sporů v oblasti ochrany spotřebitele se netýká jen oblasti spotřebitelských úvěrů, tuto povinnost lze nalézt i v dalších evropských předpisech.⁶⁸

---

⁶⁴ Viz čl. 20 směrnice CCD.

⁶⁵ § 9 zákona o spotřebitelském úvěru.

⁶⁶ Čl. 24 směrnice CCD.

⁶⁷ WACHTLOVÁ, L. a J. SLANINA. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 230. ISBN 978-80-7400-118-5.

⁶⁸ Konkrétně je vyžadována např. čl. 83 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES, nebo čl. 100 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. července

V České republice byl zákonem č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, zřízen institut finančního arbitra jako specializovaný nezávislý správní orgán, který z pozice odborníka řeší, pokud možno neformálně, spory mezi finančními institucemi a jejich klienty.⁶⁹ Řízení před finančním arbitrem má pro spotřebitele řadu výhod. Návrh na zahájení řízení před finančním arbitrem se podává na formuláři, který je intuitivní a jeho vyplnění je výrazně jednodušší než sepsání žaloby.⁷⁰ Finanční arbitr nadto není návrhem a navrženými důkazy vázán, naopak má povinnost aktivně opatřovat důkazy⁷¹ a finanční instituce má povinnost požadované důkazy předložit, čímž je výrazně oslabeno důkazní břemeno navrhovatele, respektive spotřebitele. V řízení před finančním arbitrem jsou také stanoveny lhůty k vyřízení návrhu, řízení je tedy výrazně méně časově náročné než standardní řízení před soudem.

Povinnost zajistit mimosoudní řešení sporů ze spotřebitelských úvěrů byla tuzemským zákonodárcem splněna rozšířením pravomoci finančního arbitra k řešení sporů mezi spotřebitelem a věřitelem nebo zprostředkovatelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru nebo jiného úvěru, zápůjčky, či obdobné finanční služby.⁷²

2.2.4 Dozor v zákoně 145/2010

V původní úpravě zákonem 321/2001 byl dozor nad dodržováním podmínek stanovených tímto zákonem svěřen výlučně České obchodní inspekci, jakožto hlavnímu státnímu orgánu zodpovědnému za ochranu spotřebitele. Zákon 145/2010 tuto úpravu změnil a stanovil, že „*Dozor nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem vykonává Česká obchodní inspekce, s výjimkou dozoru nad činností subjektů, u nichž dozor vykonává Česká národní banka.*“⁷³ Zákonodárce tuto změnu odůvodnil následovně: „*Nově je působnost k výkonu dozoru nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem rozdělena mezi dva dozorové orgány – Českou obchodní inspekci a Českou národní banku. Toto řešení na straně*

2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

⁶⁹ WACHTLOVÁ, L. a J. SLANINA. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 230. ISBN 978-80-7400-118-5.

⁷⁰ Formuláře včetně vzorových vyplnění jsou k dispozici v českém i anglickém jazyce zde:

<http://www.finarbitr.cz/cs/reseni-sporu/formulare.html>

⁷¹ § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi.

⁷² § 1 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

⁷³ § 19 zákona 145/2010.

*jedné umožňuje využít zkušenosti, které při výkonu dohledu nad poskytováním spotřebitelských úvěrů získala Česká obchodní inspekce, a na straně druhé svěřuje České národní bance dohled nad dodržováním povinností při poskytování spotřebitelského úvěru v případě těch subjektů, které jinak spadají pod její dohled.*⁷⁴

Toto řešení sice odstranilo jistou dvojkolejnost dohledu u subjektů, u nichž dohled vykonává primárně Česká národní banka – banky, spořitelní družstva a další, a které byly zároveň při některých činnostech pod dohledem České obchodní inspekce na základě zákona 321/2001, nicméně ani tak nebylo dokonalé. Komentář k zákonu 145/2010 uvádí jako příklad možných problémů následující: *„V praxi lze vysledovat určitou komplikovanost rozděleného dozoru, kdy pokud nabízí banka spotřebitelské úvěry pomocí zprostředkovatelů, je například povinnost poskytnout předmluvní informace uložena oběma. Dozor nad splněním takové povinnosti vážící se k jednomu konkrétnímu spotřebitelskému úvěru však bude muset být vykonán dvěma subjekty.*⁷⁵

2.3 Směrnice MCD

Zatím posledním vývojem v oblasti evropské úpravy úvěru pro spotřebitele je přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014, o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 (Mortgage Credit Directive). S přijetím této směrnice se počítalo již při koncepci směrnice CCD, z jejíž působnosti byly hypoteční úvěry záměrně vyloučeny.⁷⁶

Důvody, které vedly unijního zákonodárce k úpravě oblasti úvěrů na nemovitosti určené k bydlení zahrnují samozřejmě posílení ochrany spotřebitele, když v různých státech Unie existovaly před přijetím směrnice MCD různé režimy regulace poskytování hypotečních úvěrů, z nichž některé byly vyhodnoceny jako nedostatečné. Kromě ochrany spotřebitele měl unijní zákonodárce na zřeteli také odstranění překážek v oblasti volného pohybu zboží a služeb a

---

⁷⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru [online]. 2010 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=61108&pdf=1>

⁷⁵ WACHTLOVÁ, L. a J. SLANINA. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 171. ISBN 978-80-7400-118-5.

⁷⁶ Viz recitál 1 směrnice MCD: *„V březnu roku 2003 Komise zahájila proces identifikace a posouzení dopadu překážek na vnitřní trh se smlouvami o úvěru na nemovitosti určené k bydlení. Dne 18. prosince 2007 Komise přijala bílou knihu o integraci trhů EU s hypotečními úvěry.*“

svobody usazování, které vyvstávaly také z důvodu různých právních úprav jednotlivých členských států. Neméně důležitým důvodem pro harmonizaci právních předpisů v této oblasti byla finanční krize probíhající ke konci první dekády nového tisíciletí. Unijní zákonodárce cítil potřebu sjednocení regulace poskytování hypotečních úvěrů tak, aby byla eliminována rizika nezodpovědného chování účastníků trhu.⁷⁷

2.3.1 Cílená harmonizace směrnice MCD

Příprava unijní legislativy nejen v oblasti ochrany spotřebitele ukázala, že princip maximální harmonizace není ideální, zejména vzhledem k efektivitě přípravy takové legislativy. Zjednodušeně řečeno je obtížné, aby se všechny zájmy a potřeby jednotlivých členských států v dané oblasti dokázaly promítnout do připravované legislativy a jednání o nových právních předpisech připravovaných v režimu maximální harmonizace trvala nepřiměřeně dlouhou dobu. Při zpracovávání návrhu směrnice MCD tak bylo přistoupeno k tzv. smíšenému přístupu, respektive cílené harmonizaci, která umožňuje, aby ustanovení, u kterých dojde k širší shodě názorů, byla přijata v režimu maximální harmonizace, kdežto jiná ustanovení v režimu harmonizace minimální.⁷⁸

Řešení přijaté ve směrnici MCD stanoví obecně možnost členských států zachovat nebo zavést přísnější ustanovení než ta stanovená směrnicí MCD. Zároveň však směrnice MCD udává taxativní výčet svých ustanovení, od kterých se členský stát nemůže odchýlit ani ve prospěch spotřebitele – tedy těch ustanovení přijatých v režimu maximální harmonizace.⁷⁹

2.3.2 Předmět a působnost směrnice MCD

Předmět směrnice MCD je stanoven v prvním článku směrnice. Společný rámec vytýčený směrnicí MCD se týká některých aspektů právních předpisů členských států týkajících se smluv o spotřebitelském úvěru zajištěných zástavních právem nebo jinak se týkajících nemovitostí určených k bydlení. Stanovena je povinnost provést posouzení úvěruschopnosti před poskytnutím úvěru, jakož i informační povinnosti poskytovatelů, a dále vytvoření účinných standardů pro poskytování úvěrů na nemovitosti určené k bydlení. Posledním

---

⁷⁷ Recitály 2 až 4 směrnice MCD.

⁷⁸ VACEK, Lukáš. Režim maximální harmonizace a jeho důsledky při transpozici směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru. *Jurisprudence*. Wolters Kluwer, 2010, 2010(7), 34.

⁷⁹ Čl. 2 směrnice MCD.

jmenovaným aspektem předmětu směrnice MCD jsou požadavky související s usazováním zprostředkovatelů úvěru, jmenovaných zástupců a neúvěrových institucí a dohledem nad nimi.

Působnost směrnice MCD je vymezena pozitivně na (i) smlouvy o úvěru zajištěném zástavním právem k nemovitosti určené k bydlení, jiným srovnatelným zajištěním na nemovitosti určené k bydlení nebo právem k nemovitosti určené k bydlení a (ii) smlouvy o úvěru, jejichž účelem je nabytí nebo zachování vlastnických práv k pozemku nebo ke stávající nebo projektované budově. Směrnice MCD opět obsahuje i negativní vymezení své působnosti, a to u taxativně vyjmenovaných typů úvěrů, např. na smlouvy o úvěru, který se poskytuje bez úročení a jiných poplatků, a kromě toho umožňuje státům volbu uplatnění směrnice u jiných taxativně vyjmenovaných druhů úvěru, např. na překlenovací úvěry.⁸⁰ K přesnému vymezení působnosti je třeba ještě přidat definici smlouvy o úvěru ve směrnici MCD: „*smlouva, na jejímž základě věřitel poskytuje nebo slibuje poskytnout spotřebiteli úvěr spadající do oblasti působnosti článku 3 ve formě odložené platby, půjčky nebo jiné podobné finanční služby*“.⁸¹ Ke zpřehlednění dalšího textu budou úvěry, které spadají do působnosti směrnice MCD nadále označovány jako spotřebitelské úvěry na bydlení.

2.3.3 Obsah směrnice MCD

Směrnice MCD stanovila v mezích své působnosti řadu podmínek již známých ze směrnice CCD, které se ovšem, vzhledem k rozdílné působnosti, na spotřebitelské úvěry na bydlení do jejího přijetí nevztahovaly. Poskytovatelé spotřebitelských úvěrů na bydlení mají nově řadu informačních povinností vůči spotřebitelům, vztahují se na ně omezení reklamy a marketingu, musí spotřebiteli před uzavřením smlouvy o úvěru předat předšmluvní informace ve standardizované podobě, včetně unifikovaného ukazatele RPSN.⁸² Věřitel má nově povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele, který má naopak právo předčasného splacení, se kterým nesmí být spojena žádná sankce od věřitele a spotřebitel má v případě předčasného splacení spotřebitelského úvěru na bydlení právo na snížení celkových nákladů úvěru obdobně jako u spotřebitelských úvěrů dle směrnice CCD.

Směrnice MCD přinesla také některé nové instituty v oblasti ochrany spotřebitele v oblasti spotřebitelských úvěrů, které směrnice CCD neznala.

---

⁸⁰ Čl. 3 směrnice MCD.

⁸¹ Čl. 4 odst. 3 směrnice MCD.

⁸² RPSN bylo užíváno při sjednávání hypotečních úvěrů i před přijetím směrnice MCD, respektive zákona o spotřebitelském úvěru, nicméně povinnost pracovat s tímto pojmem nebyla v právním řádu kodifikována.

Směrnice MCD zakazuje tzv. vázaný prodej.⁸³ Ten je směrnicí definován jako „*nabízení nebo prodej smlouvy o úvěru v balíčku s dalšími, odlišnými finančními produkty nebo službami, přičemž smlouva o úvěru není spotřebiteli samostatně k dispozici*“.⁸⁴ Povolen je pouze spojený prodej, definovaný jako „*nabízení nebo prodej smlouvy o úvěru v balíčku s dalšími, odlišnými finančními produkty nebo službami, přičemž uvedená smlouva o úvěru je spotřebiteli rovněž k dispozici samostatně, avšak nikoli nutně za stejných podmínek jako při nabídce ve spojení s doplňkovými službami*“.⁸⁵ Praktickým příkladem může být nabídnutí výhodnějších podmínek spotřebitelského úvěru na bydlení v případě, že spotřebitel spolu se smlouvou o tomto úvěru uzavře též pojistnou smlouvu pro případ ztráty příjmů se stejnou institucí. Takový prodej je dle směrnice v pořádku, pokud má spotřebitel také možnost uzavřít pouze smlouvu o úvěru na bydlení, byť s méně výhodnými podmínkami.

Kapitoly 3 a 8 směrnice MCD se věnuje podmínkám pro věřitele a zprostředkovatele spotřebitelského úvěru na bydlení a jmenované zástupce.⁸⁶ Jsou stanoveny požadavky na určité standardy znalostí a chování těchto osob, stejně jako povinnosti kontroly plnění těchto požadavků a také zásady odměňování těchto osob. Pro posílení ochrany spotřebitele mají tato ustanovení zásadní význam. Zatímco zaměstnanci bank a jiných výrazně regulovaných finančních institucí poskytujících spotřebitelské úvěry na bydlení jsou kontrolováni svým zaměstnavatelem v míře většinou dostatečné, externí poradci a zprostředkovatelé spotřebitelských úvěrů na bydlení takové, respektive prakticky žádné, regulaci nepodléhají. Přitom podíl spotřebitelských úvěrů na bydlení sjednaných přímo bankami a obdobnými institucemi neustále klesá, v roce 2013 činil dle dostupných údajů pouze 30 procent.⁸⁷

Zásadní novinkou, která výrazně ovlivnila i trh spotřebitelských úvěrů v České republice, je nová povinnost členských států zajistit, aby „*neúvěrové instituce*“⁸⁸ *podléhaly*

---

⁸³ Čl. 12 směrnice MCD.

⁸⁴ Čl. 4 odst. 26 směrnice MCD.

⁸⁵ Čl. 4 odst. 27 směrnice MCD.

⁸⁶ Dle čl. 4 odst. 8 směrnice MCD fyzická nebo právnická osoba, která vykonává činnosti zprostředkovatele úvěru a která jedná jménem a na plnou a bezpodmínečnou odpovědnost jediného zprostředkovatele úvěru.

⁸⁷ Klienti si stále častěji nechají s hypotékou poradit. In: GolemFinance [online]. 2013 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <http://www.golemfinance.cz/cz/634.klienti-si-stale-casteji-nechaji-s-hypotekou-poradit>

⁸⁸ Neúvěrová instituce je definována jako věřitel, která není úvěrovou institucí ve smyslu čl. 4, odst. 1 bodu 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012, tedy podnikem, „*jehož činnost*

*odpovídajícímu řízení o udělení oprávnění k činnosti, včetně zápisu neúvěrové instituce do registru, a mechanismu dohledu příslušného orgánu.*⁸⁹

3 Současná úprava úvěru pro spotřebitele v českém právu

Přijetí zákona o spotřebitelském úvěru předcházely návrh novely zákona 145/2010, rozeslaný poslancům parlamentu České republiky dne 2. prosince 2013, který měl za cíl omezit nejvyšší přípustnou sazbu RPSN v závislosti na výši jistiny úvěru.⁹⁰ S předloženým návrhem vláda vyslovila nesouhlas, přičemž ve stanovisku vlády k tomuto návrhu zákona se uvádí, že snaha o nalezení způsobu omezení lichvářských praktik a eliminaci problémů spojených se zadlužováním obyvatel je vítaná, nicméně měla by být naplněna koncepční změnou v právní úpravě regulace poskytování spotřebitelských úvěrů, nikoliv prostým omezením výše RPSN.⁹¹ Posléze poslanecká sněmovna návrh zamítla usnesením Poslanecké sněmovny č. 367 z 10. schůze dne 20. června 2014⁹², zároveň však v bodu III. tohoto usnesení požádala vládu o zpracování a předložení návrhu zákonné úpravy, která by „*podstatně zpřísnila podmínky pro vstup do podnikání v oblasti poskytování úvěrů (nejen spotřebitelských) nebankovními poskytovateli a zavedla nad jejich činností účinný dohled*“.⁹³

Rozhodnutí provést komplexní novelizaci právní úpravy regulace spotřebitelských úvěrů padlo v souvislosti s nutností implementace směrnice MCD, která stanovila termín implementace nejpozději dnem 21. března 2016.⁹⁴ Spolu s implementací nových pravidel stanovených směrnicí MCD bylo rozhodnuto o zásadní změně implementace směrnice CCD, a

---

spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet.“

⁸⁹ Čl. 35 směrnice MCD.

⁹⁰ Návrh zákona dostupný jako sněmovní tisk č. 41/0 část č. 1/4 na: <http://www.psp.cz/doc/00/08/99/00089964.pdf>

⁹¹ Bod 1. stanoviska vlády k návrhu poslanců Davida Kádnera, Tomia Okamury, Radima Fialy, Petra Adama, Augustina Karla Andrlého Sylora, Marka Černocho, Karla Fiedlera, Olgy Havlové, Jany Hnykové, Jaroslava Holíka, Martina Lanka, Karla Pražáka, Milana Šarapatky a Jiřího Štětiny na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 41). Dostupné ve formátu PDF na: <http://www.psp.cz/doc/00/09/07/00090730.pdf>

⁹² Dostupné ve formátu PDF na: <http://www.psp.cz/doc/pdf/00/10/05/00100579.pdf>

⁹³ Bod III. odst. 1 usnesení Poslanecké sněmovny č. 367 z 10. schůze 20. června 2014.

⁹⁴ Čl. 42, odst. 1 směrnice MCD.

to v návaznosti na usnesení Poslanecké sněmovny č. 367 z 10. schůze 20. června 2014.⁹⁵ Vládní návrh zákona o spotřebitelském úvěru byl předložen dne 22. prosince 2015 a po schválení poslaneckou sněmovnou i senátem a po podpisu prezidenta republiky byl zákon vyhlášen dne 5. srpna 2016 jako zákon číslo 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, s účinností ode dne 1. prosince 2016. Přijetím nového zákona byla právní úprava spotřebitelského úvěru značně rozšířena a zpřesněna – nový zákon obsahuje 179 paragrafů oproti 29 paragrafům zákona 145/2010 a pouhým 16 paragrafům zákona 321/2001. Kromě tohoto rozšíření je tento nový zákon poprvé doprovázen vlastními prováděcími předpisy.⁹⁶

Předmětem úpravy zákona o spotřebitelském úvěru je činnost osob oprávněných poskytovat a zprostředkovávat spotřebitelský úvěr, práva a povinnosti při poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru a působnost správních orgánů v oblasti poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru.⁹⁷ Zákon o spotřebitelském úvěru upravuje práva a povinnosti smluvních stran v rámci smluvního vztahu spotřebitelského úvěru, s důrazem na povinnosti poskytovatelů ve všech fázích smluvního vztahu, včetně fáze před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru. Kromě samotného smluvního vztahu upravuje zákon o spotřebitelském úvěru také podmínky vstupu do odvětví pro subjekty poskytující nebo zprostředkující spotřebitelské úvěry, podmínky vydávání příslušných povolení a oprávnění a konečně dohled nad výkonem činnosti poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru.

3.1 Obsah zákona o spotřebitelském úvěru

Zákon o spotřebitelském úvěru se člení na 179 paragrafů rozdělených do čtrnácti částí, a to:

- 1) obecná ustanovení;
- 2) osoby oprávněné poskytovat spotřebitelský úvěr;
- 3) osoby oprávněné zprostředkovávat spotřebitelský úvěr;
- 4) registr;
- 5) personální předpoklady k provozování činnosti;

---

⁹⁵ SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, předmluva. ISBN 978-80-7400-645-6.

⁹⁶ Jedná se o vyhlášku České národní banky č. 381/2016 Sb., o žádostech, oznámeních a předkládání výkazů podle zákona o spotřebitelském úvěru, a vyhlášku České národní banky č. 384/2016 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci spotřebitelského úvěru.

⁹⁷ § 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

- 6) pravidla jednání;
- 7) smlouva o spotřebitelském úvěru;
- 8) smlouva o zprostředkování spotřebitelského úvěru;
- 9) roční procentní sazba nákladů;
- 10) dohled;
- 11) přestupky;
- 12) společná ustanovení;
- 13) přechodná ustanovení; a
- 14) závěrečná ustanovení.

Kromě těchto čtrnácti částí obsahuje zákon také 5 příloh, konkrétně:

- 1) roční procentní sazba nákladů;
- 2) formulář pro standardní informace o spotřebitelském úvěru;
- 3) formulář pro informace o spotřebitelském úvěru poskytovaném ve formě možnosti přečerpání a za účelem sjednání nové smlouvy, kterou se odkládá platba nebo mění způsob splácení;
- 4) evropský standardizovaný informační přehled část a; a
- 5) vzor tabulky umoření.

3.2 Působnost

Zákon o spotřebitelském úvěru na rozdíl od zákona 145/2010 vymezuje pojem spotřebitelský úvěr pozitivně, totiž jako odloženou platbu, peněžitou zápůjčku, úvěr nebo obdobnou finanční službu poskytovanou nebo zprostředkovanou spotřebiteli, tato definice je pak doplněna podkategoriemi spotřebitelského úvěru na bydlení, spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení a vázaného spotřebitelského úvěru.⁹⁸ Nejpodstatnější změnou oproti zákonu 145/2010 je zahrnutí spotřebitelských úvěrů na bydlení do působnosti zákona o spotřebitelském úvěru – zákon 145/2010 vysloveně vylučoval aplikaci zákona na úvěry poskytnuté pro účely bydlení.⁹⁹ Spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení není v zákoně definován, nicméně z výkladu zákona vyplývá, že se jedná o zbytkovou kategorii, tedy takové spotřebitelské úvěry, které

---

⁹⁸ § 2 zákona o spotřebitelském úvěru.

⁹⁹ § 2 písm. a) zákona 145/2010.

nesplňují žádný ze znaků¹⁰⁰ spotřebitelského úvěru na bydlení. Rozlišení mezi těmito kategoriemi je důležité zejména z důvodu rozdílných požadavků směrnice CCD a směrnice MCD. Požadavky směrnicemi stanovené se často liší, přičemž směrnice MCD obsahuje nižší standard ochrany spotřebitele, a proto bylo třeba zajistit, aby u spotřebitelských úvěrů spadající do působnosti směrnice CCD nebyla porušena pravidla ochrany touto směrnicí stanovená. Pojmy spotřebitelský úvěr na bydlení a spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení jsou pro účely zákona o spotřebitelském úvěru ve vztahu nadřazenosti, respektive spotřebitelský úvěr na bydlení je zvláštním druhem spotřebitelského úvěru. Práva a povinnosti stanovené pro spotřebitelský úvěr se použijí i na spotřebitelský úvěr na bydlení, pokud zákon neuvádí něco jiného, ale práva a povinnosti stanovené pro spotřebitelský úvěr na bydlení se na jiné druhy spotřebitelských úvěrů nevztahují.¹⁰¹

3.2.1 Výjimky z působnosti

Zákon o spotřebitelském úvěru obsahuje v § 4 také negativní vymezení své působnosti, a to jednak na určité druhy spotřebitelských úvěrů a také na některé druhy činností. Z působnosti zákona o spotřebitelském úvěru jsou vyloučeny (i) úvěry na maržové obchody¹⁰², kdy podmínkou vyloučení z působnosti zákona je, že se musí jednat o úvěry jiné než na bydlení, (ii) průběžné poskytování služeb, například služby telefonních operátorů nebo předplatné novin či časopisů a (iii) zastavárenské operace. Činnosti vyloučené z působnosti zákona o spotřebitelském úvěru jsou (i) právní poradenství a (ii) tiskařství, tedy příležitostné poskytování informací o produktech spotřebitelského úvěru v rámci jiné profesní činnosti a poskytování obecných informací o poskytovatelích nebo zprostředkovatelích, pokud účelem takové činnosti není napomáhat uzavření nebo plnění ze smlouvy o spotřebitelském úvěru.¹⁰³

---

¹⁰⁰ Znaky spotřebitelského úvěru na bydlení jsou dle § 2 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru zajištění úvěru, účel úvěru, případně poskytnutí úvěru stavební spořitelnou podle zákona upravujícího stavební spoření. Pro klasifikaci spotřebitelského úvěru jako spotřebitelský úvěr na bydlení stačí naplnit jednu z podmínek.

¹⁰¹ SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 4. ISBN 978-80-7400-645-6.

¹⁰² „*Obchodování s půjčkou. Investor si vypůjčí dodatečné finance a ty použije k investicím. Půjčku může poskytnout brokerská společnost, nebo jiná finanční instituce. Tomuto obchodování se také říká obchodování s finanční pákou.*“ Forex slovník pojmů: Maržové obchody. In: Wwww.FXstreet.cz [online]. 2017 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.fxstreet.cz/forex-slovník-pojmu+marzove-obchody.html>

¹⁰³ SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 56. ISBN 978-80-7400-645-6.

Zásadní změnou působnosti zákona je zrušení finančních limitů stanovených zákonem 145/2010. Z jeho působnosti byly vyloučeny spotřebitelské úvěry s celkovou výší nižší než 5 000 Kč nebo vyšší než 1 880 000 Kč.¹⁰⁴ Tyto limity byly nastaveny v souladu se směrnicí CCD¹⁰⁵, která ovšem výslovně povoluje rozšíření působnosti předpisu, kterým je implementována, mimo uvedené limity.¹⁰⁶ Zejména zrušení finančního prahu 5 000 Kč je dle názoru autora krok správným směrem, neboť celá regulace spotřebitelských úvěrů směřuje ke zvýšení ochrany spotřebitele na finančním trhu. Spotřebitelé využívající tzv. podlimitní úvěry jsou nejvíce ohroženou skupinou v tomto segmentu finančního trhu, a proto zvýšení standardu jejich ochrany bylo nutné. Nebezpečím, které však ze zrušení finančního prahu vyplývá, je přesun nízkoobjemových půjček „před výplatou“ do sféry černého trhu ilegálních poskytovatelů.

3.2.2 Omezení působnosti

Ustanovení § 5 zákona o spotřebitelském úvěru obsahuje částečné výluky z působnosti zákona pro takové druhy smluv a dohod, které nejsou běžným spotřebitelským úvěrem a z tohoto důvodu jsou úplně či částečně vyloučeny z působnosti směrnice CCD, respektive směrnice MCD.¹⁰⁷ Jedná se o spotřebitelské úvěry:

- a) jiné než na bydlení, sjednané v podobě nájmu věci nebo leasingu s výjimkou závazků, u nichž je sjednáno právo nebo povinnost koupě předmětu smlouvy nebo jiná možnost nabytí vlastnického práva po uplynutí určité doby;
- b) poskytované zaměstnavatelem jeho zaměstnancům jako vedlejší činnost s roční procentní sazbou nákladů nižší, než je roční procentní sazba nákladů spotřebitelských úvěrů obvykle nabízených na trhu, a které nejsou obecně nabízeny veřejnosti;
- c) s výjimkou spotřebitelského úvěru na bydlení podle § 2 odst. 2 písm. a) zákona o spotřebitelském úvěru, v podobě bezplatného odložení platby stávajícího dluhu;

---

¹⁰⁴ § 2 písm. e) zákona 145/2010.

¹⁰⁵ Ta obsahovala hodnoty 200 EUR a 75 000 EUR.

¹⁰⁶ Recitál 10 směrnice CCD.

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru [online]. 2010 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=61108&pdf=1>

- d) jiné než na bydlení, poskytované omezenému okruhu osob ve veřejném zájmu na základě jiného právního předpisu bezúročně nebo se zápůjční úrokovou sazbou nižší, než je na trhu obvyklé;
- e) obsažené ve smíru uzavřeném před soudem nebo jiným příslušným orgánem;
- f) na bydlení poskytované omezenému okruhu osob ve veřejném zájmu na základě jiného právního předpisu bezúročně nebo se zápůjční úrokovou sazbou nižší, než je na trhu obvyklé, nebo za podmínek, které jsou celkově výhodnější než podmínky na trhu obvyklé, pokud není zápůjční úroková sazba vyšší, než je na trhu obvyklé;
- g) poskytnuté bez úroku a jakékoli úplaty jiné než úhrady účelně vynaložených nákladů přímo spojených se zajištěním spotřebitelského úvěru; a
- h) dohody, kterými se za účelem odvrácení řízení o nárocích věřitele odkládá v důsledku prodlení spotřebitele platba nebo mění způsob splácení, přičemž smluvní ujednání jsou ve svém souhrnu pro spotřebitele alespoň stejně výhodná jako v původní smlouvě.¹⁰⁸

Ve všech výše uvedených případech je vyloučeno užití § 7 až 84 zákona o spotřebitelském úvěru, tedy neuplatní se licenční režim pro poskytovatele ani zprostředkovatele těchto úvěrů. Kromě posledního jmenovaného případu (h) se neuplatní ani § 135 až 157 zákona o spotřebitelském úvěru, jejich poskytování je tedy vyňato z dohledu České národní banky včetně správního trestání.¹⁰⁹

Ustanovení § 6 zákona o spotřebitelském úvěru obsahuje další omezení působnosti zákona, na rozdíl od případů uvedených v § 5 však u těchto případů není vyloučena povinnost licencování poskytovatelů a zprostředkovatelů u České národní banky a vzhledem k licencování subjektů tyto zároveň podléhají dohledu. Jedná se o spotřebitelské úvěry:

- a) ve formě možnosti přečerpání splatné do 1 měsíce ode dne poskytnutí;
- b) ve formě možnosti přečerpání splatné na požádání nebo do 3 měsíců ode dne poskytnutí;
- c) ve formě překročení; a
- d) na bydlení, podle § 2 odst. 2 písm. a) zákona o spotřebitelském úvěru, jestliže odměnou poskytovatele za poskytnutí spotřebitelského úvěru je určitá částka

---

¹⁰⁸ § 5 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁰⁹ SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 62. ISBN 978-80-7400-645-6.

plynoucí z výnosu z budoucího prodeje práva k této nemovité věci a úplné splacení spotřebitelského úvěru je podmíněno určitou právní skutečností.

Na jednotlivé druhy spotřebitelských úvěrů uvedené v § 5 a 6 zákona o spotřebitelském úvěru se použijí různá ustanovení tohoto zákona, případně je použití některých jeho ustanovení na tyto spotřebitelské úvěry vyloučeno. Při aplikaci zákona bude tedy třeba být obezřetný a zjišťovat, zda se na danou situaci vztahují všechna nebo jen některá jeho ustanovení.

3.3 Poskytovatel a zprostředkovatel spotřebitelského úvěru

Před přijetím zákona o spotřebitelském úvěru postačovalo k výkonu podnikání v oblasti spotřebitelských úvěrů oprávnění k provozování živnosti „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“, přičemž počet subjektů držících toto oprávnění převyšoval 60 000. V důsledku byl trh se spotřebitelskými úvěry velmi nepřehledný, a to jak pro spotřebitele, tak pro státní orgány. Zákon 145/2010 rozlišoval mezi věřitelem a zprostředkovatelem, kdy věřitelem se rozuměla osoba nabízející nebo poskytující spotřebitelský úvěr v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání, zprostředkovatelem potom osoba, která není věřitelem a která v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání za odměnu nabízí spotřebiteli možnost uzavřít smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, s věřitelem nebo mu pomáhá tuto smlouvu uzavřít nebo ji jménem věřitele uzavírá.¹¹⁰ Zákon o spotřebitelském úvěru užívá namísto pojmu věřitel pojem poskytovatel.

3.3.1 Poskytovatel spotřebitelského úvěru

Poskytování spotřebitelského úvěru je zákonem o spotřebitelském úvěru definováno jako:

- a) nabízení možnosti sjednat spotřebitelský úvěr vlastním jménem a na vlastní účet;
- b) předkládání návrhu na sjednání spotřebitelského úvěru vlastním jménem a na vlastní účet;
- c) provádění přípravných prací směřujících vlastním jménem a na vlastní účet ke sjednání spotřebitelského úvěru, včetně poskytování doporučení vedoucího ke sjednání spotřebitelského úvěru;
- d) sjednávání spotřebitelského úvěru vlastním jménem a na vlastní účet; nebo

---

¹¹⁰ § 3 písm. b) a c) zákona 145/2010.

- e) výkon práv a plnění povinností ze smlouvy o spotřebitelském úvěru osobou, která spotřebitelský úvěr se spotřebitelem sjednala.¹¹¹

Poskytovatel spotřebitelského úvěru je poté definován v § 3 odst. 1 písm. d) zákona o spotřebitelském úvěru jako ten, kdo jako podnikatel poskytuje spotřebitelský úvěr.

Subjekty, které jsou dle zákona o spotřebitelském úvěru oprávněny poskytovat spotřebitelský úvěr, jsou:

- a) banka, zahraniční banka a zahraniční finanční instituce za podmínek stanovených zákonem upravujícím činnost bank;
- b) spořitelní a úvěrní družstvo za podmínek stanovených zákonem upravujícím činnost spořitelních a úvěrních družstev;
- c) platební instituce a zahraniční platební instituce za podmínek stanovených zákonem upravujícím platební styk;
- d) poskytovatel platebních služeb malého rozsahu za podmínek stanovených zákonem upravujícím platební styk;
- e) instituce elektronických peněz a zahraniční instituce elektronických peněz za podmínek stanovených zákonem upravujícím platební styk;
- f) vydavatel elektronických peněz malého rozsahu za podmínek stanovených zákonem upravujícím platební styk; a
- g) nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru za podmínek stanovených zákonem o spotřebitelském úvěru.¹¹²

Lze shrnout, že poskytovat spotřebitelský úvěr jako podnikatel je oprávněna taková právnická osoba¹¹³, která má oprávnění k poskytování spotřebitelského úvěru udělené dle jiného zákona, nebo nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru, který získá licenci dle zákona o spotřebitelském úvěru. Subjekty uvedené v bodech c) až f) pak mohou poskytovat spotřebitelský úvěr pouze v souvislosti s poskytováním platebních služeb dle § 8 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Pro poskytování spotřebitelských úvěrů, které nesouvisí s poskytováním platební služby, jsou tyto subjekty povinny získat licenci nebankovního

---

¹¹¹ § 3 odst. 1 písm. a) zákona o spotřebitelském úvěru.

¹¹² § 7 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹¹³ Odlišně od zákona 145/2010 nemůže být oprávněným poskytovatelem spotřebitelského úvěru osoba fyzická. U nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru je tato možnost vyloučena v § 9 zákona o spotřebitelském úvěru, u ostatních příslušnými právními předpisy.

poskytovatele spotřebitelského úvěru.¹¹⁴ Samotné oprávnění k poskytování spotřebitelského úvěru však není nezbytné k tomu, aby byl subjekt považován za poskytovatele spotřebitelského úvěru dle zákona o spotřebitelském úvěru. Naopak, přestupku neoprávněného poskytování spotřebitelského úvěru se dopustí právnická nebo podnikající fyzická osoba tím, že v rozporu s § 7 zákona o spotřebitelském úvěru poskytuje spotřebitelský úvěr – tedy fakticky vykonává činnost poskytovatele spotřebitelského úvěru bez příslušného oprávnění.¹¹⁵

3.3.2 Nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru

Nebankovním poskytovatelem spotřebitelského úvěru se rozumí „*právnická osoba, která je oprávněna poskytovat spotřebitelský úvěr na základě oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru, které jí udělila Česká národní banka.*“¹¹⁶ Nebankovní poskytovatelé tak, jak jsou vymezeni v zákoně o spotřebitelském úvěru, provozovali před přijetím nové právní úpravy své podnikání na základě oprávnění k provozování živnosti vázané, předmět podnikání „*Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru*“.¹¹⁷ Přijetím zákona č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, byl tento předmět podnikání zrušen, naopak, do § 3 odst. 3 písm. a) zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, byla doplněna slova „*poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru a činnost akreditovaných osob podle zákona upravujícího spotřebitelský úvěr,*“¹¹⁸ nová právní úprava tedy zpracovává oprávnění k poskytování a zprostředkování spotřebitelských úvěrů pro nebankovní poskytovatele.

Oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelských úvěrů vydává Česká národní banka žadateli, který splní podmínky stanovené v § 10 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru a zažádá o udělení oprávnění. Je-li oprávnění uděleno, zapíše Česká národní banka nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru do registru osob oprávněných v oblasti spotřebitelského úvěru k činnostem podle zákona o spotřebitelském úvěru. Oprávnění se

---

¹¹⁴ SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2017, s. 76. ISBN 978-80-7400-645-6.

¹¹⁵ § 157 odst. 1 písm. d) zákona o spotřebitelském úvěru.

¹¹⁶ § 9 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹¹⁷ Příloha č. 2 k zákonu č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění účinném do dne 30. listopadu 2016.

¹¹⁸ Viz § 3 odst. 3 písm. a) zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání: „*Živností dále není: a) ... poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru a činnost akreditovaných osob podle zákona upravujícího spotřebitelský úvěr.*“

uděluje do konce pátého kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém bylo oprávnění uděleno, s možností prodloužení vždy o pět let.¹¹⁹ Oprávnění zanikne kromě zániku subjektu, oznámení o ukončení činnosti a uplynutí doby trvání také sankčním odnětím oprávnění.¹²⁰

Oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelských úvěrů získá žadatel, který:

- a) je akciovou společností, evropskou společností, nebo společností s ručením omezeným;
- b) má sídlo i skutečné sídlo na území České republiky;
- c) je důvěryhodný; podmínku důvěryhodnosti musí splňovat i ovládající osoba žadatele¹²¹;
- d) je odborně způsobilý;
- e) má zřízenou dozorčí radu s takovými pravomocemi, jako jsou pravomoci dozorčí rady akciové společnosti podle zákona upravujícího právní poměry obchodních společností a družstev, je-li společností s ručením omezeným;
- f) má počáteční kapitál alespoň ve výši stanovené tímto zákonem;¹²²
- g) splňuje požadavky na výkon činnosti podle § 15 zákona o spotřebitelském úvěru;
- h) předloží plán obchodní činnosti v oblasti poskytování spotřebitelských úvěrů podložený reálnými ekonomickými propočty;
- i) předloží návrh pravidel jednání se zájemci o uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru, jež splňuje požadavky stanovené tímto zákonem;

---

¹¹⁹ § 11 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹²⁰ § 13 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹²¹ Za důvěryhodnou se dle § 73 zákona o spotřebitelském úvěru považuje taková právnická osoba, jejíž dosavadní činnost dává předpoklad řádného provozování činnosti a (i) která nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin proti majetku, pro trestný čin hospodářský nebo pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně, (ii) členové statutárního nebo dozorčího orgánu nebo správní rady nebo jiného obdobného orgánu splňují podmínku důvěryhodnosti podle § 72 zákona o spotřebitelském úvěru, (iii) které nebylo odňato oprávnění k činnosti pro porušení podmínek stanovených zákonem o spotřebitelském úvěru a (iv) ohledně jejíhož majetku nebylo v posledních 5 letech před rozhodným dnem (dle § 74 zákona o spotřebitelském úvěru den podání žádosti nebo oznámení podle zákona o spotřebitelském úvěru, případně den zahájení činnosti nebo vzniku funkce), nebo kdykoli poté, vydáno rozhodnutí o úpadku.

¹²² Minimální výši počátečního kapitálu nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru stanoví zákon o spotřebitelském úvěru v § 14 odst. 1 na 20 000 000 Kč.

- j) má průhledný a nezávadný původ finančních zdrojů; podmínku průhledného a nezávadného původu finančních zdrojů musí splňovat i ovládající osoba žadatele; a
- k) uvede v žádosti údaje umožňující identifikaci žadatele v příslušném základním registru.¹²³

Kromě počátečního kapitálu je pro nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru je stanoveno, že jeho kapitál nesmí klesnout pod minimální výši počátečního kapitálu a zároveň požadavek na rezervu ve výši pěti procent objemu poskytnutých a dosud nesplacených úvěrů. Nebankovní poskytovatel spotřebitelských úvěrů má dále uloženu povinnost předkládat České národní bance každý rok výkaz činnosti zahrnující rozvahu, výkaz zisků a ztrát, objem spotřebitelských úvěrů poskytnutých za uplynulý kalendářní rok a objem pohledávek po splatnosti delších než 3 měsíce vyplývajících z poskytnutých spotřebitelských úvěrů.¹²⁴ Částka, na kterou je minimální počáteční kapitál stanoven, není v důvodové zprávě nijak odůvodněna. Lze předpokládat, že úmyslem zákonodárce bylo vyčištění trhu od nepoctivých poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, nicméně dle názoru autora je stanovená částka poměrně vysoká a může být překážkou pro poctivé, ale kapitálově slabší potenciální poskytovatele a v konečném důsledku může být příčinou omezení konkurence na trhu spotřebitelských úvěrů a vést k jejich zdražování.

Požadavky na výkon činnosti uvedené v bodu g) stanoví zákon o spotřebitelském úvěru v § 15. Ten ukládá nebankovnímu poskytovateli spotřebitelského úvěru povinnost zavést a udržovat postupy a pravidla vhodná z hlediska řádného provozování činnosti a z hlediska dodržování povinností souvisejících s bojem proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Ustanovení § 15 zákona o spotřebitelském úvěru obsahuje demonstrativní výčet těchto postupů a pravidel, například:

- a) pravidla odměňování;
- b) pravidla a postupy pro posuzování úvěruschopnosti spotřebitele;
- c) pravidla pro vyřizování stížností a reklamací spotřebitelů; nebo
- d) pravidla kontroly činnosti osob, jejichž prostřednictvím nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru poskytuje spotřebitelský úvěr.

3.3.3 Zprostředkovatel spotřebitelského úvěru

Zprostředkování spotřebitelského úvěru definuje zákon o spotřebitelském úvěru jako:

---

¹²³ § 10 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹²⁴ § 14 odst. 1 a 2 zákona o spotřebitelském úvěru.

- a) nabízení možnosti sjednat spotřebitelský úvěr jménem a na účet poskytovatele, nebo jménem a na účet spotřebitele;
- b) předkládání návrhů na sjednání spotřebitelského úvěru jménem a na účet poskytovatele, nebo jménem a na účet spotřebitele;
- c) provádění přípravných prací směřujících ke sjednání spotřebitelského úvěru jménem a na účet poskytovatele nebo jménem a na účet spotřebitele, včetně poskytování doporučení vedoucího ke sjednání spotřebitelského úvěru;
- d) sjednávání spotřebitelského úvěru jménem a na účet poskytovatele, nebo jménem a na účet spotřebitele; nebo
- e) výkon práv a plnění povinností ze smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru osobou, která smlouvu o zprostředkování spotřebitelského úvěru se spotřebitelem uzavřela.¹²⁵

Zprostředkovatelem se poté rozumí ten, kdo jako podnikatel zprostředkovává spotřebitelský úvěr.¹²⁶ Oprávnění zprostředkovávat spotřebitelský úvěr uděluje Česká národní banka, a to taxativně vyjmenovaným druhům subjektů, konkrétně samostatnému zprostředkovateli, vázanému zástupci, zprostředkovateli vázaného spotřebitelského úvěru a zahraničnímu zprostředkovateli. Oprávnění se zapisuje do registru osob oprávněných v oblasti spotřebitelského úvěru k činnostem podle zákona o spotřebitelském úvěru.

Samostatný zprostředkovatel

Samostatný zprostředkovatel je dle zákona o spotřebitelském úvěru osoba, která je oprávněna zprostředkovávat spotřebitelský úvěr na základě oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele uděleného Českou národní bankou. Samostatný zprostředkovatel je ve smluvním vztahu s jedním nebo více oprávněnými poskytovateli spotřebitelského úvěru nebo se spotřebitelem.¹²⁷ Oprávnění se uděluje na základě žádosti a za splnění podmínek stanovených v § 18 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, a to na dobu do konce kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém byl samostatný zprostředkovatel zapsán do registru s možností prodloužení vždy o jeden rok.¹²⁸ Oprávnění zaniká stejně jako oprávnění k poskytování spotřebitelských úvěrů a navíc smrtí fyzické osoby.¹²⁹

---

¹²⁵ § 3 odst. 1 písm. b) zákona o spotřebitelském úvěru.

¹²⁶ § 3 odst. 1 písm. e) zákona o spotřebitelském úvěru.

¹²⁷ § 17 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹²⁸ § 20 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹²⁹ § 22 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

Samostatný zprostředkovatel musí být po celou dobu provozování své činnosti pojištěn pro případ povinnosti nahradit spotřebiteli škodu způsobenou porušením některé z povinností samostatného zprostředkovatele stanovených zákonem o spotřebitelském úvěru.¹³⁰ Tato povinnost je v právní úpravě obsažena z důvodu stanovení přičitatelnosti protiprávního činu samostatného zprostředkovatele vůči třetí osobě přímo samostatnému zprostředkovateli, byť jednajícím jménem poskytovatele, který pouze ručí za splnění povinností samostatného zprostředkovatele k náhradě škody v případě, že jej nepečlivě vybral nebo na něj nedostatečně dohlížel. Zákon o spotřebitelském úvěru v tomto případě výslovně vylučuje použití § 2914 občanského zákoníku.¹³¹

Vázaný zástupce

Vázaným zástupcem je dle zákona o spotřebitelském úvěru osoba, která je oprávněna zprostředkovávat spotřebitelský úvěr na základě zápisu vázaného zástupce do registru. Vázaný zástupce zprostředkovává spotřebitelský úvěr na základě písemné smlouvy výhradně pro jednoho zastoupeného, kterým může být poskytovatel nebo samostatný zprostředkovatel, jeho jménem a na jeho účet.¹³² Vázaného zástupce zapíše Česká národní banka do registru osob oprávněných v oblasti spotřebitelského úvěru k činnostem podle zákona o spotřebitelském úvěru na základě oznámení podaného dle § 30 zákona o spotřebitelském úvěru zastoupeným.¹³³

Rozdílem mezi samostatným zprostředkovatelem a vázaným zástupcem je kromě výhradního zastoupení také skutečnost, že odpovědnost za vázaného zástupce nese příslušný poskytovatel, respektive samostatný zprostředkovatel, tudíž vázaný zástupce nemusí být obligatorně pojištěn. Tato nižší míra odpovědnosti se projevuje také v procesu zápisu vázaného zástupce do registru. Česká národní banka zapíše vázaného zástupce jen na základě oznámení učiněného zastoupeným, na rozdíl od samostatného zprostředkovatele, o jehož zápisu se vede správní řízení.

Oprávnění k činnosti vázaného zástupce zaniká obdobným způsobem jako oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele, navíc však také zánikem závazku mezi vázaným zástupcem a zastoupeným a zánikem oprávnění k činnosti zastoupeného.¹³⁴

---

¹³⁰ § 21 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹³¹ § 26 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹³² § 27 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹³³ § 29 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹³⁴ § 33 odst. 1 písm. d) a e) zákona o spotřebitelském úvěru.

Zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru

Zprostředkovatelem vázaného spotřebitelského úvěru je dle zákona o spotřebitelském úvěru osoba, která je oprávněna zprostředkovávat vázaný spotřebitelský úvěr určený k financování jí prodávaného zboží nebo jí poskytované služby na základě zápisu zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru do registru. Zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru zprostředkovává spotřebitelský úvěr výhradně na základě smlouvy uzavřené v písemné formě se zastoupeným.¹³⁵ Vázaným spotřebitelským úvěrem je spotřebitelský úvěr, který je vázaný na koupi zboží nebo poskytnutí služby, s výjimkou spotřebitelského úvěru na bydlení.¹³⁶

Hlavním rozdílem oproti vázanému zástupci je skutečnost, že zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru může zastupovat více poskytovatelů spotřebitelského úvěru, a naopak nemůže zastupovat samostatného zprostředkovatele.¹³⁷

Zahraniční zprostředkovatel

Zákon o spotřebitelském úvěru říká, že zahraniční zprostředkovatel může na území České republiky zprostředkovávat spotřebitelský úvěr na bydlení v rozsahu, v jakém je tuto činnost oprávněn provozovat v domovském členském státě, a to prostřednictvím pobočky nebo jiným způsobem.¹³⁸ Tuto činnost může zahraniční zprostředkovatel vykonávat na základě evropského pasu, tedy jednotné evropské licence poskytující osobám z Evropské unie možnost nabízet finanční produkty na trhu ČR a usnadňující vstup tuzemských osob na jednotný evropský trh. Obdobné pravidlo¹³⁹ platí i pro samostatné zprostředkovatele a vázané zástupce poskytovatele, kteří jsou oprávněni zprostředkovávat spotřebitelský úvěr na bydlení, zapsaní do registru v České republice, kteří mohou na území jiného členského státu zprostředkovávat spotřebitelský úvěr na bydlení v rozsahu, v jakém jsou tuto činnost oprávněni provozovat v České republice.¹⁴⁰

---

¹³⁵ § 37 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹³⁶ § 2 odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹³⁷ SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 227. ISBN 978-80-7400-645-6.

¹³⁸ § 46 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹³⁹ § 50 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁴⁰ SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 260. ISBN 978-80-7400-645-6.

Oprávnění ke zprostředkování spotřebitelských úvěrů na základě evropského pasu se vztahuje pouze na spotřebitelské úvěry na bydlení, jak uvádí také důvodová zpráva k zákonu o spotřebitelském úvěru: „S ohledem na fakt, že evropský pas je stanoven pouze pro zprostředkovatele úvěrů na bydlení, zahraniční zprostředkovatel může na základě povolení k činnosti uděleného svým domovským státem zprostředkovávat v České republice pouze úvěry na bydlení (spadající pod regulaci MCD), nikoli i úvěry na spotřebu (spadající pod regulaci CCD). Pokud by takový zahraniční zprostředkovatel chtěl poskytovat v České republice i spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení, musel by získat příslušné povolení k činnosti podle tohoto zákona.“¹⁴¹

3.3.4 Registr

Zákonem o spotřebitelském úvěru byl zřízen registr vedený Českou národní bankou, do kterého se zapisují osoby, které nabývají oprávnění k činnosti dle tohoto zákona, tedy nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru, samostatní zprostředkovatelé, vázaní zástupci, zprostředkovatelé vázaného spotřebitelského úvěru a zahraniční zprostředkovatelé.¹⁴² Registr byl zřízen za účelem „zajistit možnost spotřebitele informovat se, resp. si ověřit pravdivost informací poskytnutých mu ze strany poskytovatele nebo zprostředkovatele a tudíž si i ověřit, zda poskytovatel nebo zprostředkovatel může danou činnost vůbec provozovat“¹⁴³ Do registru se zapisuje kromě identifikačních údajů subjektu a dalších administrativních dat také přehled o pravomocně uložených pokutách a vykonatelných opatření k nápravě uložených Českou národní bankou v rámci dohledu.¹⁴⁴ Pokuty a opatření k nápravě se do registru zapisují i v případě, že byly uloženy podle jiných zákonů než zákona o spotřebitelském úvěru,¹⁴⁵ ovšem pouze pokud byly uloženy Českou národní bankou.¹⁴⁶

---

¹⁴¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru [online]. 2010 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=61108&pdf=1>

¹⁴² § 53 až 54 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru [online]. 2010 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=61108&pdf=1>

¹⁴⁴ § 55 odst. 1 písm. h) zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁴⁵ Například podle zákona na ochranu spotřebitele nebo zákona č. 253/2008 Sb., některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

¹⁴⁶ SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 293. ISBN 978-80-7400-645-6.

Registr je veden v elektronické podobě a je přístupný přes internetové stránky České národní banky. V zákoně o spotřebitelském úvěru je zakotven princip materiální publicity registru, s výjimkami v případě údajů zapisovaných do registru o zahraničním zprostředkovateli, přehledu o pravomocně uložených pokutách a vykonatelných opatřeních k nápravě uložených Českou národní bankou a datu nabytí právní moci rozhodnutí o úpadku zapsaného subjektu.¹⁴⁷ U údajů zapisovaných o zahraničním zprostředkovateli je výjimka logická, neboť Česká národní banka zapisuje tyto údaje do registru na základě informací poskytnutých jí příslušným orgánem dohledu domovského členského státu zahraničního zprostředkovatele, Česká národní banka tedy nemůže garantovat jejich správnost.¹⁴⁸

Důvodová zpráva k § 57 zákona o spotřebitelském úvěru k výjimkám uvádí, že „*První platí pro údaje o konkursu, rozhodnutí o úpadku a vstupu do likvidace, které jsou zveřejňovány v obchodním rejstříku a v insolvenčním rejstříku, zásada materiální publicity se tedy uplatní v obchodním rejstříku, nikoliv v registru nebankovních poskytovatelů spotřebitelského úvěru a zprostředkovatelů spotřebitelského úvěru.*“¹⁴⁹ S tím ovšem nekoresponduje znění zákona, který namísto výjimky pro údaje uvedené v § 55 odst. 1 písm. i) a j), tedy právě údajů o datu nabytí právní moci rozhodnutí o úpadku a datu vstupu právnické osoby do likvidace, stanoví výjimku pro údaje uvedené v § 55 odst. 1 písm. h) a i) a namísto údaje o datu vstupu právnické osoby do likvidace stanoví výjimku pro údaje o pravomocně uložených pokutách a vykonatelných opatřeních k nápravě uložených Českou národní bankou. Takový postup ovšem postrádá logiku a jedná se zjevně o chybu zákonodárce,¹⁵⁰ neboť pokuty i opatření k nápravě ukládá sama Česká národní banka, a proto není důvod, aby nemohla správnost údajů o nich garantovat.¹⁵¹

3.3.5 Personální předpoklady k provozování činnosti

Důležitými předpoklady řádného poskytování služeb spotřebitelům je v oblasti spotřebitelských úvěrů náležitá odbornost osob, které takové služby poskytují a jejich

---

¹⁴⁷ § 57 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁴⁸ SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 307. ISBN 978-80-7400-645-6.

¹⁴⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru [online]. 2010 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=61108&pdf=1>

¹⁵⁰ Nesprávné znění je uvedeno již v původním návrhu zákona.

¹⁵¹ SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 308. ISBN 978-80-7400-645-6.

důvěryhodnost. Zákon o spotřebitelském úvěru proto stanoví dva druhy personálních předpokladů k provozování činností poskytování a zprostředkování spotřebitelských úvěrů.

Prvním je odborná způsobilost, která je definována jako získání všeobecných znalostí a odborných znalostí a dovedností nezbytných pro poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru. Všeobecné znalosti se prokazují vysvědčením o maturitní zkoušce nebo dokladem o dosažení vyššího vzdělání. Odborné znalosti a dovednosti je třeba prokázat složením odborné zkoušky. Odborné zkoušky mohou pořádat osoby, jimž byla Českou národní bankou udělena akreditace k pořádání odborných zkoušek.¹⁵² Důvodová zpráva k zákonu o spotřebitelském úvěru k tomu uvádí: „*S ohledem na dosavadní zkušenosti s ověřováním odborné způsobilosti v sektoru pojišťovnictví i bankovníctví, které ukazují na silnou formálnost nezaručující kvalitu, stát deleguje zkušební systém na soukromoprávní subjekt a zřizuje tak, obdobně jako v případě pojišťovacích zprostředkovatelů a zprostředkovatelů penzijního spoření, nový subjekt, tzv. akreditovanou osobu, jež má výlučné oprávnění pořádat zkoušky zaměřené na prokázání odborné způsobilosti v oblasti úvěrování spotřebitele.*“¹⁵³

Odborná zkouška se provádí na základě souboru zkuškových otázek připravených Českou národní bankou ve spolupráci s Ministerstvem financí. Úspěšnému absolventu zkoušky je akreditovaná osoba povinna vydat Osvědčení o vykonání odborné zkoušky.¹⁵⁴

Druhým personálním předpokladem stanoveným zákonem o spotřebitelském úvěru je důvěryhodnost. Zákon stanoví podmínky důvěryhodnosti pro fyzické i právnické osoby. O důvěryhodnosti právnické osoby bylo již pojednáno v části týkající se nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru. Fyzická osoba se za důvěryhodnou považuje, pokud je plně svéprávná a dává předpoklad řádného provozování činnosti dle zákona o spotřebitelském úvěru. Důvěryhodnou naopak není fyzická osoba,

- a) která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin proti majetku, pro trestný čin hospodářský nebo pro jiný trestný čin spáchaný úmyslně;
- b) ohledně jejíhož majetku bylo v posledních 5 letech před rozhodným dnem, nebo kdykoliv poté vydáno rozhodnutí o úpadku;

---

¹⁵² § 60 až 62 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru [online]. 2010 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=61108&pdf=1>

¹⁵⁴ § 69 až 70 zákona o spotřebitelském úvěru.

- c) která byla v posledních 5 letech před rozhodným dnem, nebo kdykoliv poté členem statutárního nebo dozorčího orgánu nebo správní rady nebo jiného obdobného orgánu právnické osoby,
  - a. ohledně jejíhož majetku bylo vydáno rozhodnutí o úpadku;
  - b. na jejíž majetek byl prohlášen konkurs;
  - c. byl-li insolvenční návrh na majetek takové právnické osoby zamítnut proto, že majetek této právnické osoby nepostačuje k úhradě nákladů insolvenčního řízení; nebo
  - d. byl-li konkurs na její majetek zrušen proto, že majetek právnické osoby je zcela nepostačující; nebo
- d) které bylo v posledních 5 letech před rozhodným dnem odňato oprávnění k činnosti pro porušení podmínek stanovených tímto zákonem.¹⁵⁵

Obě podmínky, tedy jak odbornou způsobilost, tak důvěryhodnost, musí splňovat nejen poskytovatel, ale také každý jeho pracovník, vázaný zástupce a jeho pracovníci, zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru a jeho pracovníci.¹⁵⁶ Obecně lze říci, že každá osoba, která se podílí na poskytování nebo zprostředkování spotřebitelských úvěrů, musí tyto podmínky splňovat. Dle názoru autora je tento postup zákonodárce krokem správným směrem, neboť jen kvalifikovaní a důvěryhodní poskytovatelé a zprostředkovatelé jsou zárukou vysokého standardu ochrany spotřebitele, kterou vyžaduje evropské i české právo.

3.4 Posuzování úvěruschopnosti spotřebitele

Jednou z činností, které musí poskytovatel spotřebitelského úvěru provést před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru je posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Pod pojmem posouzení úvěruschopnosti se dle zákona o spotřebitelském úvěru rozumí posouzení schopnosti spotřebitele splácet sjednané pravidelné splátky spotřebitelského úvěru, a to na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele a způsobu plnění dosavadních dluhů.¹⁵⁷ Informace, na jejichž základě poskytovatel posuzuje úvěruschopnost spotřebitele, získává poskytovatel v první řadě od spotřebitele. Poskytovatel musí spotřebiteli sdělit, jaké informace a doklady pro jejich ověření musí spotřebitel poskytnout, oproti tomu spotřebitel je povinen poskytnout poskytovateli úplné a pravdivé informace. Pokud spotřebitel požadované informace

---

¹⁵⁵ § 72 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁵⁶ § 8 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁵⁷ § 86 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru.

poskytovateli neposkytne a poskytovatel proto nebude schopen posoudit úvěruschopnost spotřebitele, nesmí být spotřebitelský úvěr poskytnut.¹⁵⁸

Je-li to nezbytné pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitele, může poskytovatel získat informace o spotřebiteli i z jiných zdrojů¹⁵⁹, zejména z databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti žadatele.¹⁶⁰

Zákon o spotřebitelském úvěru stanoví také důsledek porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele, jímž je neplatnost smlouvy.¹⁶¹ Tato, dle názoru autora poměrně drakonická, sankce se však uplatní pouze v případě, že poskytovatel poskytl spotřebitelský úvěr spotřebiteli, přestože z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplynulo, že existují důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr. Dle původního návrhu zákona by sankce neplatnosti přišla na řadu vždy, pokud by poskytovatel poskytl spotřebitelský úvěr v rozporu s ustanovením § 86 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru. *„Odkaz na větu druhou byl doplněn v rámci pozměňovacího návrhu Rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny, přičemž smyslem bylo se ujistit, že sankce bude uplatňována pouze tehdy, kdy poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr, ačkoli věděl o důvodných pochybnostech o úvěruschopnosti spotřebitele, případně tyto pochybnosti nezjistil, ačkoli tak měl učinit. Důvodem pro uplatnění soukromoprávní sankce by podle Rozpočtového výboru nemělo být pouhé formální porušení povinnosti věřitele, které na výsledek posouzení úvěruschopnosti nemělo reálný dopad (poskytovatel si nezjistil či neověřil určitou skutečnost, ale kdyby tak učinil, výsledek by byl v zásadě stejný).“¹⁶²*

Kromě soukromoprávní sankce neplatnosti smlouvy o spotřebitelském úvěru je poskytnutí spotřebitelského úvěru v rozporu s ustanovením § 86 odst. 1 přestupkem, za který může být poskytovateli uložena pokuta až 20 000 000 Kč.¹⁶³

K posuzování úvěruschopnosti lze ještě poznamenat, že ačkoliv tuzemský zákonodárce nerozlišuje při posuzování úvěruschopnosti spotřebitele mezi spotřebitelským úvěrem na

---

¹⁵⁸ § 84 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁵⁹ § § 86 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁶⁰ Takovými databázemi jsou například Bankovní registr clientských informací, Nebankovní registr clientských informací a Registr fyzických osob SOLUS.

¹⁶¹ § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁶² SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 437. ISBN 978-80-7400-645-6.

¹⁶³ § 154 odst. 1 písm. e) ve spojení s odst. 3 písm. c) zákona o spotřebitelském úvěru.

bydlení a spotřebitelským úvěrem jiným než na bydlení, pravidla stanovená směrnicí CCD a směrnicí MCD se v určitých aspektech liší.¹⁶⁴ Tyto rozdíly však nebyly v zákoně o spotřebitelském úvěru zohledněny a pro zkoumání úvěruschopnosti byla stanovena jednotná pravidla.¹⁶⁵

3.5 Roční procentní sazba nákladů

Roční procentní sazba nákladů (zkráceně RPSN) představuje celkové náklady úvěru vyjádřené jako roční procento celkové výše úvěru¹⁶⁶, přičemž postup výpočtu sazby RPSN je stanoven na úrovni EU směrnicí 98/7/ES¹⁶⁷. Základní směrnicí, která upravuje spotřebitelský úvěr a podmínky jeho poskytování, je směrnice CCD ve znění směrnice 2011/90/EU.¹⁶⁸ Obsah směrnice CCD byl transponován do českého právního řádu zákonem 145/2010 s účinností od 1. ledna 2011, který byl s účinností od 1. prosince 2016 nahrazen zákonem o spotřebitelském úvěru.

Ve výčtu důvodů, které vedly unijního zákonodárce ke kodifikaci pravidel pro poskytování spotřebitelského úvěru, je ohledně RPSN uvedeno, že RPSN by mělo spotřebiteli sloužit k rozhodnutí na základě úplné znalosti věci tak, aby měl spotřebitel před podpisem smlouvy o spotřebitelském úvěru přiměřené informace o nákladech úvěru. Náklady úvěru, na jejichž základě se spotřebitel rozhoduje uzavřít nebo neuzavřít smlouvu o spotřebitelském úvěru, by pak měly zahrnovat veškeré náklady včetně úroku, provizí, daní, poplatků za zprostředkování úvěru a veškerých dalších poplatků, které musí spotřebitel v souvislosti s úvěrovou smlouvou zaplatit.¹⁶⁹

Také důvodové zprávy k ustanovením týkajícím se RPSN v zákoně 145/2010 a zákoně o spotřebitelském úvěru zdůrazňují RPSN jako jeden z nejdůležitějších ukazatelů sloužících k orientaci spotřebitele na úvěrovém trhu, který pravdivě a úplně ukazuje celkovou „cenu“ úvěru

---

¹⁶⁴ Kupříkladu směrnice CCD vyžaduje posoudit úvěruschopnost (čl. 8 odst. 1 směrnice CCD), směrnice MCD vyžaduje posoudit úvěruschopnost důkladně (čl. 18 odst. 1 směrnice MCD).

¹⁶⁵ BEZOUŠKA, Petr. Zkoumání úvěruschopnosti dle zákona o spotřebitelském úvěru. *Právní rozhledy*. 2017, 2017(11), 9.

¹⁶⁶ Čl. 3 písm. h) směrnice CCD.

¹⁶⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/7/ES ze dne 16. února 1998, kterou se mění směrnice 87/102/EHS.

¹⁶⁸ Směrnice Komise 2011/90/EU ze dne 14. listopadu 2011, kterou se mění část II přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES, kterou se stanoví dodatečné předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů.

¹⁶⁹ Recitály 19 a 20 směrnice CCD.

pro spotřebitele. Oproti zápůjční úrokové sazbě, se kterou poskytovatelé úvěru operují při propagaci svých produktů, RPSN ukazuje cenu úvěru objektivněji, což demonstruje následující příklad.

Porovnejme tři nabídky spotřebitelských úvěrů od různých hypotetických společností, Úvěr A, Úvěr B a Úvěr C, všechny se zápůjční úrokovou sazbou 10% p.a. Spotřebitel si chce vypůjčit 100.000,- Kč, částku chce splatit za 5 let v měsíčních splátkách 2.125,- Kč, což odpovídá zápůjční úrokové sazbě ve výši 10% p.a.

Poskytovatel Úvěru A nepožaduje žádný poplatek za poskytnutí úvěru ani za vedení úvěrového či běžného účtu, spotřebitel platí pouze úrok. Výše sazby RPSN bude v takovém případě 10,48% p.a.¹⁷⁰

Poskytovatel Úvěru B nepožaduje žádný poplatek za poskytnutí úvěru, ale účtuje si 100,- Kč měsíčně za vedení úvěrového účtu. Výše RPSN sazby v tomto případě bude 12,69% p.a.

Poskytovatel Úvěru C požaduje poplatek za poskytnutí úvěru ve výši 5.000,- Kč a za vedení úvěrového účtu si účtuje 50,- Kč měsíčně. Výše RPSN v tomto případě bude 14,11% p.a.

Z jednoduchého příkladu je zřejmé, že i když mají úvěry zcela shodnou zápůjční úrokovou sazbu, zaplatí spotřebitel výrazně více na poplatcích u úvěrů B a C, což jednoduše a jednoznačně ukazuje právě výše RPSN.

Definice pojmu RPSN se v zákoně 145/2010¹⁷¹ a zákoně o spotřebitelském úvěru¹⁷² v podstatě neliší, zákon o spotřebitelském úvěru pouze změnil textaci definice RPSN tak, že převzal definici ze směrnice CCD. Popis způsobu výpočtu RPSN potom oba zákony přebírají ze směrnice CCD.

Aby bylo zajištěno, že poskytovatelé spotřebitelských úvěrů budou RPSN uvádět, spojoval zákon 145/2010 absenci RPSN s poměrně zásadní sankcí pro poskytovatele úvěrů. Nesplnění tzv. informační povinnosti, tedy neuvedení všech údajů stanovených v příloze č. 3 k zákonu 145/2010, mezi něž údaj o RPSN patří, znamená, že se spotřebitelský úvěr pokládá od počátku za úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy; ujednání o

---

¹⁷⁰ Navýšení procentní sazby z 10%, které představuje úrok, je způsobeno metodou výpočtu RPSN, který u pravidelně splácených půjček reflektuje také časovou hodnotu peněz, tedy dobu, po kterou může spotřebitel zapůjčenou částku užívat. Jinými slovy, v případě, že by zapůjčených 100.000,- Kč mělo být vráceno s 10% úrokem za jeden rok, RPSN by odpovídalo 10%. Výpočet RPSN je možné provést např. zde: <http://www.penize.cz/kalkulacky/RPSN>.

¹⁷¹ § 3 písm. a) zákona 145/2010.

¹⁷² § 3 odst. 2 písm. b) zákona o spotřebitelském úvěru.

jiných platbách na spotřebitelský úvěr jsou pak neplatná.¹⁷³ Pro představu, v případě Úvěru C z předchozího příkladu by se cena úvěru snížila ze 35.500,- Kč (60 splátek po 2.125,- Kč, 60 poplatků za vedení úvěrového účtu po 50,- Kč a poplatku za poskytnutí úvěru 5.000,- Kč minus 100.000,- Kč jistiny úvěru) na pouhých 260,- Kč při zachování počtu splátek a snížení měsíční splátky (60 splátek po 1.671,- Kč minus 100.000,- Kč jistiny úvěru),¹⁷⁴ případně i na pouhých 194,- Kč při zachování výše splátky a snížení jejich počtu (47 splátek po 2.125,- Kč plus poslední splátka ve výši 319,- Kč minus 100.000,- Kč jistiny úvěru).

Zákon 145/2010 stanoví sankci popsanou výše pro absenci (kromě jiného) údaje o výši RPSN. Nejvyšší soud však v červenci letošního roku upřesnil, že „[u]vede-li [...] věřitel některý ze zákonem vyžadovaných údajů nesprávně, ať už tak učiní z jakéhokoliv důvodu (např. omylem, v důsledku početní chyby apod.), nesplní povinnost stanovenou v § 6 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. a konkretizovanou v příloze č. 3 k tomuto zákonu. Takové pochybení, uplatní-li jej spotřebitel u věřitele, zákon striktně sankcionuje tím, že pokládá spotřebitelský úvěr od počátku za úročený ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy uveřejněné Českou národní bankou a ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr jsou neplatná“.¹⁷⁵

Jinými slovy: Nejvyšší soud odmítl názory prvostupňového i odvolacího soudu v tomto řízení, které pokládaly uvedení výše RPSN za splnění informační povinnosti stanovené zákonem 145/2010 i v případě, že byla výše RPSN uvedena chybně.

Zákon o spotřebitelském úvěru (možná neúmyslně) zahrnuje tento názor Nejvyššího soudu do úpravy RPSN, zároveň však zmírňuje výše popsanou sankci. Ta se nově uplatní pouze v případě, že věřitel výši RPSN ve smlouvě neuvede vůbec. Pak bude úvěr úročen diskontní sazbou České národní banky platnou v době uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru.¹⁷⁶ Pokud ale věřitel uvede nižší hodnotu RPSN, než jaká odpovídá skutečnosti, sníží se zápůjční úroková sazba na takovou hodnotu, aby výše RPSN odpovídala výši uvedené ve smlouvě.¹⁷⁷ Pro úplnost je třeba dodat, že v případě, kdy věřitel uvede vyšší hodnotu RPSN, než jaká odpovídá nákladům úvěru, nespojuje s tím zákon o spotřebitelském úvěru žádnou sankci.

---

¹⁷³ § 8 zákona 145/2010.

¹⁷⁴ Za předpokladu, že smlouva byla uzavřena před 30. 9. 2012 a diskontní sazba v době sjednání tedy byla 0,1% p.a.

¹⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 7. 2016, sp. zn. 32 Cdo 4838/2015.

¹⁷⁶ § 110 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁷⁷ § 110 odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru.

Zákonodárce v důvodové zprávě k zákonu o spotřebitelském úvěru tuto změnu odůvodnil mimo jiné tím, že „*takto přísně nastavená soukromoprávní sankce představuje riziko i z hlediska finanční stability, neboť se může s odstupem mnoha let ukázat, že některá instituce v důsledku drobného pochybení má závažný problém s podstatnou částí svého úvěrového portfolia*“.¹⁷⁸

3.6 Dohled

Před přijetím nové právní úpravy byl dohled nad dodržováním podmínek stanovených právními předpisy v oblasti spotřebitelských úvěrů rozdělen mezi živnostenské úřady, Českou obchodní inspekci a Českou národní banku. Zákon o spotřebitelském úvěru nově určil jediný orgán dohledu na dodržování povinností poskytovatelů, zprostředkovatelů a osob pořádajících odborné zkoušky¹⁷⁹, kterým je Česká národní banka.¹⁸⁰ Jak již bylo uvedeno výše, kromě dohledu náleží do působnosti České národní banky i licencování subjektů oprávněných k činnostem podle zákona o spotřebitelském úvěru a lze tedy říci, že přijetím nové právní úpravy došlo ke sjednocení dohledu nad finančním trhem. Úmyslem zákonodárce při přijímání nové úpravy dohledu nad oblastí spotřebitelských úvěrů bylo jednak posílení systémovosti celého regulovaného trhu a také zlepšení předpokladů pro efektivnější a odbornější výkon správních činností v této oblasti právních vztahů, který je z pohledu ochrany spotřebitele jeden z nejvíce problematických.¹⁸¹

Zákon o spotřebitelském úvěru dává České národní bance dva stupně sankčních opatření. Prvním stupněm jsou opatření k nápravě, které může Česká národní banka uložit osobě oprávněné poskytovat spotřebitelský úvěr, samostatnému zprostředkovateli nebo akreditované osobě, pokud jejich činnost není v souladu se zákonem o spotřebitelském úvěru, případně zastoupenému, pokud činnost vázaného zástupce nebo zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru, kteří zastupují zastoupeného, není v souladu se zákonem o spotřebitelském úvěru. Spolu s opatřením k nápravě pak může Česká národní banka do splnění

---

¹⁷⁸ Dostupné ve formátu PDF na: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=124543>.

¹⁷⁹ Dle části páté, hlavy druhé zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁸⁰ § 135 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁸¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru [online]. 2010 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=61108&pdf=1>

povinnosti uložené opatřením k nápravě omezit příslušné osobě oprávnění k provozování příslušných činností.¹⁸²

Druhým stupněm je odnětí oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru, samostatného zprostředkovatele, vázaného zástupce nebo oprávnění k činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru pro daného zastoupeného, ke kterému může Česká národní banka přistoupit, jestliže:

- a) nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru, samostatný zprostředkovatel, vázaný zástupce nebo zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru přestane splňovat podmínky stanovené tímto zákonem pro provozování činnosti;
- b) uložené opatření k nápravě nevedlo k nápravě;
- c) nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru, samostatný zprostředkovatel, vázaný zástupce nebo zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru opakovaně nebo závažně poruší povinnost stanovenou tímto zákonem, nebo jiným právním předpisem upravujícím postup při poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru;
- d) nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru, samostatný zprostředkovatel, vázaný zástupce nebo zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru poruší podmínku nebo povinnost stanovenou ve vykonatelném rozhodnutí vydaném podle tohoto zákona; nebo
- e) oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru nebo samostatného zprostředkovatele bylo uděleno, nebo vznik oprávnění k činnosti vázaného zástupce nebo oprávnění k činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru pro daného zastoupeného byl zapsán do registru na základě nepravdivých nebo zavádějících údajů.¹⁸³

3.7 Dopady novelizace na praxi

Zákon o spotřebitelském úvěru přinesl zásadní změny v celé oblasti spotřebitelských úvěrů. Dle názoru autora jsou tři nejzásadnější změny způsobené novelizací redukce počtu nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, povinnost poskytovat a zprostředkovávat spotřebitelské úvěry pouze pomocí odborně způsobilých osob a povinnost posuzovat úvěruschopnost žadatele o spotřebitelský úvěr.

---

¹⁸² § 145 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁸³ § 146 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

3.7.1 Snížení počtu nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů

Počet držitelů platného živnostenského oprávnění v oboru „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“ činil ve 4 kvartálu roku 2016 celkem 69 189.¹⁸⁴ Ke dni dokončení této práce činil počet subjektů zapsaných jako žadatel o povolení k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru provozující činnost v přechodném období 104 subjektů.¹⁸⁵ Tuto změnu vítají jak zástupci právnického stavu, tak subjekty podnikající v oblasti spotřebitelských úvěrů.¹⁸⁶ Dle názoru autora byla situace na trhu spotřebitelských úvěrů před přijetím nové právní úpravy naprosto nepřehledná a dá se říci, že ani státní orgány netušily, kdo a jak poskytuje či zprostředkovává spotřebitelské úvěry. Nová úprava přinesla do oblasti spotřebitelských úvěrů obdobné řešení, jaké v českém právním řádu známe například z oblasti pojišťovnictví, kde musí být pojišťovací zprostředkovatelé, pojišťovací agenti, pojišťovací makléři a samostatní likvidátoři pojistných událostí zapsáni v registru vedeném Českou národní bankou.¹⁸⁷

3.7.2 Odborná způsobilost

Prokazování odborné způsobilosti, které je povinné pro poskytovatele a samostatné zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů je tématem, o kterém odborná veřejnost i účastníci trhu nejvíce diskutují. Autor se zúčastnil konference „Zákon o spotřebitelském úvěru v praxi“, konané dne 4. dubna 2017, na které přednášeli zástupci právnického stavu, finančních institucí a finančních poradců. Téma prokazování odborné způsobilosti vygenerovalo mezi účastníky konference největší množství dotazů, týkajících se zejména zkušebních otázek. Zvláště zástupci finančních poradců, ale i finančních institucí poukazovali na nepřiměřenou obtížnost zkouškových otázek,¹⁸⁸ na častou nejednoznačnost nabízených odpovědí a také na to, že část

---

¹⁸⁴ Počet živností dle oborů v jednotlivých krajích: Období: 4. čtvrtletí 2016. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/statistika-zivnosti--222296/>

¹⁸⁵ Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu [online]. 2017 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz

¹⁸⁶ ČTK. ČNB dostala 108 žádostí o licenci k poskytování úvěrů. České noviny [online]. 2017 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cnb-dostala-108-zadosti-o-licenci-k-poskytovani-uveru/1456478>

¹⁸⁷ § 12 odst. 2 zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

¹⁸⁸ Zkouškové otázky jsou k dispozici ke stažení na: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/vykon_dohledu/povolovaci_schvalovaci_rizeni/poskytovatele_spotrebitelskeho_uveru/zkousky_ZSU.html

zkouškových otázek nesouvisí s poskytováním ani zprostředkováváním spotřebitelských úvěrů.¹⁸⁹

Úspěšnost uchazečů o zkoušky odborné způsobilosti dle zákona o spotřebitelském úvěru nelze v současné době ještě analyzovat, neboť vzhledem k přechodným ustanovením zákona o spotřebitelském úvěru nebyly prozatím zkoušky konány.¹⁹⁰

3.7.3 Posuzování úvěruschopnosti žadatele

Důležitým aspektem nové právní úpravy je zavedení povinnosti poskytovatele spotřebitelského úvěru posoudit úvěruschopnost spotřebitele před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru a na tuto povinnost navazující sankce v případě, že poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr i přes to, že z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že jsou důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet.¹⁹¹ Tato povinnost byla stanovena i v původní úpravě zákonem 145/2010,¹⁹² zákon o spotřebitelském úvěru však značně rozšířil vágní formulaci původní právní úpravy a stanovil konkrétní postupy pro posouzení úvěruschopnosti. Z veřejně dostupných údajů vyplývá, že počet osob se závazky v prodlení se snižuje a lze usuzovat, že právě i nová úprava povinnosti poskytovatele spotřebitelských úvěrů je jedním z důvodů snížení počtu osob se závazky z prodlení.¹⁹³

---

¹⁸⁹ Jako příklad lze uvést otázku číslo 859.6 (správná odpověď je zvýrazněna):

Z pojištění odpovědnosti z provozu vozidla se hraří:

- a) škody na vozidle, kterým byla škoda způsobena.
- b) újma, kterou utrpěl řidič vozidla, jehož vozidlem byla újma způsobena.
- c) **způsobená újma vzniklá ublížením na zdraví nebo usmrcením.**
- d) majetková škoda, kterou pojištěný způsobil osobám, které s ním v době vzniku škody žily ve společné domácnosti.

¹⁹⁰ § 176 zákona o spotřebitelském úvěru stanoví lhůty pro prokázání odborné způsobilosti, do jejichž uplynutí je možné odbornou způsobilost prokázat čestným prohlášením.

¹⁹¹ § 86 až 87 zákona o spotřebitelském úvěru.

¹⁹² § 9 zákona 145/2010.

¹⁹³ Nová legislativa chrání klienty před předlužením: počet osob zapsaných v registrech SOLUS opět klesl. Solus.cz [online]. 2017 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/nova-legislativa-chrani-klienty-pred-predluzenim-pocet-osob-zapsanych-v-registrech-solus-opet-klesl/>

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá právní úpravou spotřebitelského úvěru v evropském a českém právu, se zaměřením zejména na současnou právní úpravu zákonem o spotřebitelském úvěru. Stanoveným cílem práce bylo popsat vývoj právní úpravy v oblasti spotřebitelských úvěrů, a dále označit a popsat praktické dopady nové právní úpravy spotřebitelských úvěrů na účastníky právních vztahů v oblasti spotřebitelských úvěrů.

V první kapitole byly vymezeny pojmy důležité pro orientaci v problematice spotřebitelských úvěrů a pozornost byla věnována také základům spotřebitelského práva, když byly popsány základy ochrany spotřebitele v evropské a české právní úpravě.

Ve druhé kapitole byla pozornost věnována vývoji evropské právní úpravy spotřebitelského úvěru, počínaje směrnicí 87/102/EHS přes směrnici CCD až k nejnovější směrnici MCD. Dále se druhá kapitola věnuje transpozici těchto směrnic do českého právního řádu zákonem 321/2001 a zákonem 145/2010.

Poslední, třetí kapitola se věnuje současné právní úpravě spotřebitelských úvěrů zákonem o spotřebitelském úvěru. Čtenáři je představen obsah zákona, hlubší analýza je věnována působnosti zákona – i vzhledem k rozšíření působnosti oproti předchozí právní úpravě, subjektům působícím na trhu spotřebitelských úvěrů a vybraným důležitým aspektům nové právní úpravy. Poslední částí diplomové práce je autorovým hodnocením tří nejdůležitějších dopadů nové právní úpravy na praxi.

Právní úprava spotřebitelských úvěrů patří dle názoru autora k velmi kvalitním součástem komplexní právní úpravy ochrany spotřebitele. Finanční trh je pro spotřebitele často nepřehledný, spotřebitel se na něm nepohybuje často, a proto je zásadně omezena možnost poučení z případných chyb, která působí jako významná součást výchovy spotřebitelů v jiných oblastech, jako je například u koupě zboží v obchodě či oblast telekomunikací. Z tohoto důvodu je zapotřebí účinná a efektivní regulace poskytování a zprostředkování spotřebitelských úvěrů. Zákon o spotřebitelském úvěru tuto regulaci velmi zpřesnil a zefektivnil, byť vyřešení některých otázek, například prokazování odborné způsobilosti, bude pro poskytovatele a zprostředkovatele náročné. Celkově však lze uzavřít, že oblast spotřebitelských úvěrů je momentálně jednou z nejlépe regulovaných oblastí ochrany spotřebitele.

Bibliografie a přehled literatury

Monografie

BAKEŠ, M., M. KARFÍKOVÁ, P. KOTÁB, H. MARKOVÁ a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-440-7.

RABAN, Přemysl a kol. *Občanské právo hmotné: Závazkové právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-11-2.

HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

DOHNAL, Jakub. *Spotřebitelský úvěr: praktická příručka s příklady a judikaturou*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-76-9.

KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1.

ZDRAŽIL, Miloš. *O ochraně spotřebitele*. Praha: Linde Praha, 2000. ISBN 80-7201-240-1.

WACHTLOVÁ, L. a J. SLANINA. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-118-5.

VACEK, L. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer (ČR), 2015. ISBN 978-80-7478-776-8.

SLANINA, J., JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., WACHTLOVÁ, L., FLÍDR, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-645-6.

Odborné články

REDAKCE ČASOPISU KONKURNÍ NOVINY. Zákon o spotřebitelském úvěru významně zvýší ochranu spotřebitelů. *Konkursní noviny*. 2016, 2016(12), 16.

CHUDOBA, Jan. RPSN a nový zákon o spotřebitelském úvěru. *epravo.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rpsn-a-novy-zakon-o-spotrebitelskem-uveru-104207.html>

VACEK, Lukáš. Režim maximální harmonizace a jeho důsledky při transpozici směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru. *Jurisprudence*. Wolters Kluwer, 2010, 2010(7), 34.

BEZOUŠKA, Petr. Zkoumání úvěruschopnosti dle zákona o spotřebitelském úvěru. *Právní rozhledy*. 2017, 2017(11), 9.

Internetové zdroje

Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu [online]. 2017 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz

Důvodová zpráva k zákonu č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru [online]. 2015 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=124543>

Důvodová zpráva k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru [online]. 2010 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=61108&pdf=1>

Důvodová zpráva k zákonu č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb. [online]. 2001 [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=28780>

DRAFT REPORT on the proposal for a European Parliament and Council directive on the harmonisation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning credit for consumers (COM(2002) 443 – C5-0420/2002 – 2002/0222 (COD)) [online]. 2003 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A5-2003-0310+0+DOC+PDF+V0//EN>

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the harmonisation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning credit for consumers (COM(2002) 443 final — 2002/0222(COD)). In: EUR-Lex [online]. 2002 [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.CE.2002.331.01.0200.01.ENG&toc=OJ:C:2002:331E:TOC>

Klienti si stále častěji nechají s hypotékou poradit. In: GolemFinance [online]. 2013 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <http://www.golemfinance.cz/cz/634.klienti-si-stale-casteji-nechaji-s-hypotekou-poradit>

Forex slovník pojmů: Maržové obchody. In: Wwww.FXstreet.cz [online]. 2017 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.fxstreet.cz/forex-slovník-pojmu+marzove-obchody.html>

Počet živností dle oborů v jednotlivých krajích: Období: 4. čtvrtletí 2016. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/statistika-zivnosti--222296/>

ČTK. ČNB dostala 108 žádostí o licenci k poskytování úvěrů. České noviny [online]. 2017 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cnb-dostala-108-zadosti-o-licenci-k-poskytovani-uveru/1456478>

Nová legislativa chrání klienty před předlužením: počet osob zapsaných v registrech SOLUS opět klesl. Solus.cz [online]. 2017 [cit. 2017-11-13]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/nova-legislativa-chrani-klienty-pred-predluzenim-pocet-osob-zapsanych-v-registrech-solus-opet-klesl/>

Právní předpisy

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů

Zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

Směrnice Rady 87/102/EHS ze dne 22. prosince 1986 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkající se spotřebitelského úvěru

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008, o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Consumer Credit Directive)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014, o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 (Mortgage Credit Directive)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/7/ES ze dne 16. února 1998, kterou se mění směrnice 87/102/EHS

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách)

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 7. 2016, sp. zn. 32 Cdo 4838/2015.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. září 2005, čj. 10 Ca 5/2004-27, uveřejněný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 821/2006 Sb. NSS.

Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 23. dubna 2009 ve spojených věcech C-261/07 a C-299/07 – VTB-VAB NV v. Total Belgium NV a Galatea BVBA v. Sanoma Magazines Belgium NV.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.11. 2003, sp. zn. 30 Cdo 2033/2002

Resumé

Tato diplomová práce se zabývá analýzou právních předpisů vztahujících se k úvěru pro spotřebitele. V této oblasti ochrany spotřebitele nastal v posledních letech vývoj zejména na poli evropského zákonodárství, který se nutností transpozice evropských směrnic promítl i do českého právního řádu. Diplomová práce popisuje vývoj právní úpravy spotřebitelských úvěrů na evropské úrovni počínaje směrnicí 87/102/EHS a dále směrnicí CCD a směrnicí MCD, která je posledním legislativním počinem unijního zákonodárce v této oblasti, v tuzemském právním řádu počínaje zákonem 321/2001, dále zákonem 145/2010 a nakonec současnou právní úpravou zákonem o spotřebitelském úvěru. Zákon o spotřebitelském úvěru obsahuje komplexní úpravu činností poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru, regulace subjektů vystupujících na trhu spotřebitelských úvěrů, jakož i práv a povinností při poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru.

V první kapitole jsou vymezeny pojmy potřebné pro pochopení problematiky spotřebitelských úvěrů, jako je pojem spotřebitele, úvěru a spotřebitelského úvěru. První kapitola dále obsahuje základní popis problematiky ochrany spotřebitele, která jako oblast práva zastřešuje všechny oblasti právních vztahů, ve kterých spotřebitel vystupuje. Jednou z těchto oblastí je právě trh spotřebitelských úvěrů.

Druhá kapitola se věnuje evropským směrnicím v oblasti spotřebitelských úvěrů a tuzemským právním předpisům, které tyto směrnice transponují.

Třetí kapitola se věnuje současné právní úpravě spotřebitelského úvěru v tuzemském právním řádu, a to zejména z pohledu státní regulace subjektů vystupujících na trhu spotřebitelských úvěrů. Zvláštní pozornost je věnována vymezení působnosti zákona o spotřebitelském úvěru, problematice licencování poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů a také třem zásadním dopadům nové právní úpravy jak na spotřebitele, tak na poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelských úvěrů.

Abstract

This diploma thesis analyzes legislation governing consumer credit. In the recent past, a notable development has occurred in this particular area of consumer protection, especially in the field of European legislation. This development has also been reflected in the Czech legal system due to the necessity of transposing European directives. This diploma thesis describes the development of consumer credit legislation at European level starting with Directive 87/102/EHS and also by the Consumer Credit Directive and the Mortgage Credit Directive, which is the last legislative act of the Union legislator in this area and in the domestic legal system starting with Act 321/2001, following with Act 145/2010 and finishing with the current legislation by the Consumer Credit Act. The Consumer Credit Act contains a comprehensive regulation of the activities of providing and mediating consumer credit, regulation of entities operating on the consumer credit market as well as rights and obligations in the provision and mediation of consumer credit.

The first chapter defines terms needed to understand consumer credit issues such as consumer, credit and consumer credit terms. The first chapter also contains a basic description of the issue of consumer protection, which, as a legal area, covers all areas of legal relations in which the consumer acts. One of these areas is the consumer credit market.

The second chapter deals with the European directives on consumer credit and the domestic legislation transposing these directives.

The third chapter deals with the current legal regulation of consumer credit in the domestic legal system, especially from the point of view of the state regulation of entities operating on the consumer credit market. Particular attention is paid to defining the scope of the Consumer Credit Act, licensing of providers and consumer credit intermediaries, as well as the three major impacts of new legislation on both consumers and providers and consumer credit intermediaries.

Název diplomové práce v anglickém jazyce / Title in English

Consumer credit.

Klíčová slova

Spotřebitel, úvěr, spotřebitelský úvěr, zákon o spotřebitelském úvěru.

Keywords

Consumer, credit, consumer credit, consumer credit act.